Ff 5047

MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM Központi Könyvtára Telefon: 176-827 Telex: 224186 mkke 1828 Budapest 5. P.

Foi / L.M.

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXI. ÉVFOLYAM, 14. SZÁM — ÁRA: 4 FORINT — 1988. SZEPTEMBER 22.

Reform — tanévnyitó

A nyár kavargó élményeit kezdi már szétszórni az ősz. A szeptember beköszöntét nemcsak az emelkedő dinnyeárak, a tanévkezdet is jelzi. Kicsit talán csorbát ejtve — a többi felsőoktatási intézmény hallgatói szerinti — jó hírünkön, mely a megfontolt évkezdeteinknek szólt, idén meglehetősen korán került sor az évnyitóra. A hivatalos megnyitó ünnepség 9-én, pénteken volt. A pontosan érkező elnökséget a gaudeámusz hangjai fogadták. A Himnusz eléneklése és a Marx-szobor kevéssé ünnepélyesre sikeredett megkoszorúzása után a rektori köszöntő hangzott el.

Beszédében *Csáki Csaba* hangsúlyozta egyetemünk kiemelkedő jelentőségét a hazai gazdasági szakemberképzésben és felhívta a figyelmet az ezzel járó szakmai és politikai felelősségre is. Ebben a tanévben indul az új képzési rendszer, amely a tanítás-tanulás folyamatát érintő változásokat eredményez. Ezek a változások magasabb követelményeket jelentenek mind a hallgatók, mind az oktatók számára. Az új igényeknek megfelelő új tananyagok elkészítése már megindult — mondta a rektor — külön kiemelve a politikai gazdaságtant, melynek Mikroökonómia címet viselő, radikálisan új jegyzete már el is készült. Hallhattunk a felvételi rendszer várható reformjáról is: *„Élve a várhatóan nagyobb intézményi önállósággal, olyan válogatási mechanizmust próbálunk kialakítani, amely az eddiginél megbízhatóbb kiválasztást eredményez. Szeretnénk bővíteni az első évfolyam létszámát, építve a kettős szelekcióra, amikor a felvételi követelményeket teljesítőknek még az alapképzés során tovább kell bizonyítaniuk, hogy alkalmasak a továbbtanulásra, az üzemgazdász- vagy közgazdászdiploma megszerzésére.”*

Medgyessy Péter beszédét nagy érdeklődéssel hallgatták

Egyetemünk vezetésének célja, hogy idén előrelépés történjen a szervezeti korszerűsítés terén is. Fontos feladat ennek keretében a továbbra is szakokra épülő képzés kari struktúrájának átgondolása, „előtérbe helyezve a diszciplinárisan homogénabb, a tartalmasabb oktatásszervezést elősegítő és a tudományos kutatást jobban koordináló egységek létesítését.”

Beszéde végén Csáki Csaba az elsősöket köszöntötte. Felhívta az „új kollégák” figyelmét a nagyobb lehetőségekre, de az ezekkel járó magasabb követelményekre is.

(Folytatás a 2. oldalon)

Tüntetés a Dunáért

„Azért a víz az úr”

A felvonulás résztvevői

Egyetemünk sok hallgatója és több oktatója is részt vett a vízlépcső elleni felvonuláson. A Vörösmarty térről nem sokkal öt óra után indult el a legalább 25 ezres tömeg a kijelölt útvonalon a Kossuth térre. Amerre a felvonulás elhaladt, mindenütt szimpátiával találkozott, a lakásuk erkélyéről vagy ablakából kitekintők, a járókelők jó része megtapsolta a felvonulókat, vagy éppen csatlakozott a menethez. Így a Parlament elé már mintegy 40—50 ezren érkeztek. Útközben többször skandálták jelszavaikat a résztvevők: „Lakást építs, ne gátat”, „Népszavazást”, „Demokráciát”, „Döntsön a nép”. A transzparenseken ilyen és hasonló feliratokat olvashattunk: „Víz-lép-csőd”, „Tiszta vizet a pohárba”, „Magyar anyák, ha nincs víz, tej sem lesz”, „Szabadságot a Dunának... és az Oltnak”, „Kié a Duna? Kié az ország?”, „Rosszul hallottátok? Nem többgátrendszert akarunk”, „Azért a víz az úr”.

A Parlament előtt fél héttől rövid műsort adtak elő a szervezők, majd a petíciót — annak felolvasása után — a küldöttség átadta *Straub F. Brunónak*, az Elnöki Tanács elnökének, aki ígéretet tett arra, hogy azt továbbítja az Országgyűlésnek és a kormánynak. A téren eközben folytatódott a nagygyűlés, ahol többek között az osztrák zöldek, és az osztrák Néppárt parlamenti képviselője is szót kapott.

Turcsányi Péter költő szaval a Dunáról
Fotók: Rózsa Gábor

A tömeg nyugalmát és méltóságát mindvégig megőrizte az este folyamán. Bebizonyította, hogy érett a demokráciára, semmiféle rendbontásra, provokációra nem került sor. A tüntetés este fél kilenc körül a Himnusz eléneklése után békésen, rendben feloszlott.

Megjegyzés: A petíció teljes szövegét a Magyar Nemzet szeptember 13-i számában közölte. **B. J.**

Háromezres nagygyűlés

Úgy tűnt, a tömegbázisgyűjtés és ezen belül az ifjúság megnyerése volt a célja a Műszaki Egyetemen tartott szeptember 12. nagygyűlésnek és fórumoknak. Erre utaltak a 60-as évek Illésére és Bob Dinnyésre építő bevezető dallamok, a nagyszámú ifjú aktivistát fölvonultató rendezés és a mindenfelé olvasható jelszavak. Ezek a reform és fordulat támogatására biztattak, melyek sikere esetén a változás gyümölcseiből való részesedést ígértek a jórészt fiatalokat (tinédzsereket és egyetemistákat), de nagyszámú idősebb állampolgárt is vonzó, a hírek szerint részben mozgósított hallgatóságnak.

A *Műegyetem KISZ-titkára* olvasta fel azt a közös deklarációt, melyben a nagymarosi vízlépcső elleni tüntetés szervezőivel együtt kijelentik, hogy *a két megmozdulás nem egymás ellen irányul.* (Egy BME KISZ aláírású transzparens a K épület kerítésén ezzel kapcsolatban csak annyit követelt, miszerint: *„Bős—Nagymaros, soha többé ilyen döntést!”*)

Hámori Csaba, a KISZ KB első titkára nagygyűlési beszédében a *teljesítményelvű, az alkotókészséget, az önállóságot értékelő, ugyanakkor az esélyegyenlőség biztosítására is törekvő társadalom mellett szállt síkra.* Úgy vélte, *a válság terheit nem szabad a következő generációkra hárítani,* ugyanakkor a megújulás gyümölcseiből a mai fiataloknak is részesedniük kell. (Bár ennek az átalakulásnak lesznek vesztesei is.) Minden társadalomban van vezető erő. Ez nálunk a párt — hangsúlyozta — ezért *a változásnak a párt változásával,* például az államtól való elválasztásával kell kezdődnie. Végül leszögezte, hogy minden generáció annyit ér, amennyit eredményeiből átörökít utódaira. Az ifjúság segédmotorja lehet a megújulásnak. Ha maga kívánna élére állni, akkor, mint azt a legújabb kori kínai történelem némely példája bizonyította, tapasztalatlansága miatt csak valamely pitekantrópusz önkényének kiszolgálójává válhat. Így lehetett lefordítani a beszéd befejező célzásait.

Pozsgay Imre államminiszter felhívta a figyelmet arra, hogy a *demokratikus szocializmus konszenzus* teremtő politikai formula lehet hazánk politikai erői számára. Az ehhez vezető utat egyfelől *a májusi pártértekezlet nyomán* lehetővé váló *intézményi megújulás,* másfelől *a kihívást jelentő autonóm társadalmi önszerveződések építhetik.* E folyamat teszi lehetővé a politikai akaratok egyértelmű megfogalmazását, sokszínűségét, a különbségek rögzítését és az önálló törekvések talaján az *együttműködést. Nincs mód — hangoztatta a szónok — gyors változást hozó döntésekre.* A haszonelvű politika is csak akkor nyerhet ismét teret ebben az országban, ha morális tartásukban megerősödött, önálló állampolgárok emelkednek ki a megelőző és a következő évek gazdasági bajaiból. Pozsgay Imre *a közép-európai népek egymásrautalsága gondolatának aktualizálásával zárta felszólalását.* Ha a magyarság az itt élő nemzetek iránti türelemmel és együttműködési készséggel, valamint a válságból való kilábalás morális és gazdasági terheivel megküzdve tesz felemelkedéséért, akkor joggal és büszkén őrizheti meg évezredes harccal kivívott helyét Európában.

A nagygyűlést követő fórum *a szóbeli taburombolás* néhány hónapos hagyományának folytatása *jegyében telt. A legnagyobb tapsot a jelenkori szocializmus anomáliáit, utópikus ígéreteit, gazdasági képtelenségeit, a demokratikus intézményeket negligáló tradícióit ostorozó kérdések és válaszok kapták.* Az *est kulcsproblémája továbbra is az volt, hogy milyen jellegű folyamat jelentené az ország megújulását, és hogy mi ebben az ifjúság szerepe.* Az első kérdésre *a politikai demokrácián belül a közvetlen demokrácia erősítésének szükségessége;* a másodikra a változások katalizálásának szerepe (egy hasonlattal: az „új fényes szellők nemzedékének” szerepvállalása) képezték a válaszok centrumát.

Homályban csak az maradt, hogy a folyamatban végül majd hol találja magát az egyén. Mert a fiatalokat lendületbe hozni akaró jelszókitalálók bizonyára nem azt akarták sugallni „A ma oktatási rendszere a holnap munkanélkülisége” című csasztuskájukkal, hogy a jó oktatási rendszerek garantálják az elhelyezkedést. Vagy felteszem, nem gondolták komolyan az „Inkább Dél-Koreával versenyezzünk, mint Északkal” mondatot, amely akár azt a gondolatot is hordozhatja, hogy átvehető az a dinamizmus; pláne úgy, hogy a mi új szocializmusunk biztosítja az ún. „káros mellékhatások” kivédését. **K. S.**

Gólyaeskü
(Fotók: Kassai Zsolt)

A politikai helyzet elemzése, a párt előtt álló feladatok

Andics Jenő az egyetemen

Az egyetem pártaktíva értekezletén szeptember 8-án meghirdetett előadás témája a pártértekezlet utáni politikai helyzet elemzése és az MSZMP előtt álló további feladatok ismertetése volt. Előadója Andics Jenő egyetemünk egykori oktatója, a politikai főiskola volt rektorhelyettese, akit új funkciója az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztály vezetőjévé történt kinevezése alkalmából is köszöntött Szarvas László pb-titkár az egyetem nevében.

Andics Jenő azzal kezdte előadását, hogy meglehetősen könnyű a belpolitikai helyzet mai jellemzése, miután tendenciájában lényeges pontokon nem különbözik a pártértekezlet előtti helyzettől, a hosszú ideje megfigyelhető kibontakozó folyamatoktól. Így nem egy pártértekezlet utáni néhány hónaposra kiterjedő időszak fejleményeit kell csak figyelembe venni, hanem az ezt megelőző időszak olyan tartós tendenciáit, amelyek eléggé megismerhetők voltak.

Miben különbözik a mai helyzet a pártértekezlet előtti helyzettől? — tette fel a kérdést. *Lényeges változást a felsőszintű személyi változások hoztak.* Azonban egyelőre *ez a folyamat csak elkezdődött,* de sem a párt központi apparátusában, sem az államszervezetben, sem a felsőszintű megyei vezetésben további lényeges változások nem következtek be. Ez pedig nem felel meg a várakozásnak. *Érzékelhető a türelmetlenség a változások elmaradása miatt,* miközben objektív ellentmondások nehezítik ezt a helyzetet. Ugyanis, a szükséges személyi cserét a központ nem kezdeményezi, mert akkor megszegi a saját maga által meghirdetett önállóság elvét. Ezért nem tud mást tenni, minthogy a helyzet megoldódását a folyamatra bízza. De az eltelt két és fél—három hónap nem elég ahhoz sem, hogy a különböző szintű személyek politizálási folyamatban való alkalmassága reálisan megítélhető legyen. *Időt kell adni ahhoz, hogy megmutatkozhassék, hogy a megváltozott politizálási helyzetben mennyire képes minden szinten a vezető réteg alkalmazkodni az új feltételekhez.*

Majd egy jól érzékelhető másik ellentmondásra hívta fel a figyelmet az előadó: A pártértekezlet egy demokratizálási programot hirdetett meg, amely meghozza az önállóságot. Ugyanakkor megfigyelhető tendencia, hogy *a változások kezdeményezését* olyan helyen is *felülről várják,* ahol a változást csak az alulról való kezdeményezés hozhatja létre. A magyar társadalom mértékadó, gondolkodó része, vagy annak legalább is politikailag képzett része elutasít ideológia címen mindenfajta korábbi katekizmust, és helyébe

egy újabb katekizmust vár,

egy korszerű *katekizmust, amelyik egy másfajta szocializmus jövőképét rajzolja meg részleteiben.* Márpedig ilyen katekizmust nem fog kapni. Csinálni ugyan könnyű, valószínűleg fél évig érvényes is — körülbelül ennyi a hatóereje minden katekizmusnak —, de katekizmus helyett csak kapaszkodókat lehet adni, amelyekre az előadás folyamán kitért Andics Jenő.

Központi kezdeményezést várnak helyi szintű politikai feszültségekre. Időnként és helyenként a kormányzat is a régi reflexek szerint működik. (Pécsi bányászsztrájk.) Ezt a gyakorlatot radikálisan meg kell változtatni.

Helyzetünk jellemzője továbbá, hogy a pártértekezlet elfogadott egy határozott politikai programot, *nem oldott azonban meg egyetlen társadalmi feszültséget sem.* A társadalmi feszültségek továbbra is fennállnak, a közhangulatot befolyásolják. *A belpolitikai helyzet a pártértekezlet előttihez képest tovább romlott.* Ez a környezetromlás különböző tényezőkből táplálkozik. Így többek közt, hogy a korábbi politikai stílus és tájékoztatáspolitika következtében *a társadalom jelentős része nincs tisztában a reális gazdasági helyzettel,* a kilábalási lehetőségek időhorizontjával és a kilábaláshoz vezető úttal sem. A helyzet sajátossága, hogy *vannak, akik sürgetnék a gazdaságdinamizálási folyamatot, nem számolva azzal, hogy attól kezdve nagyon sokáig nagyon rossz lesz a magyar lakosság helyzete. Tartósabb életszínvonal-csökkenésre* lehet számítani nemcsak 1989-ben, de '90-ben is, amikor a politika a társadalom minden rétegének a rövid távú érdekeit támadja meg, nem azért, mert akarja, hanem mert nincs másra mód. Várható *a nemzeti jövedelem visszaesése* minek következtében a gazdaságtalan tevékenység elkezd leépülni; *Növekednek a belső ellátási gondok;* Tartósabb és *jelentősebb inflációra kell számítani; Jelentősebb munkanélküliség lesz* és csak 2-3 éves időszak eltelte után várható, hogy a pozitív jelek felerősödnek és a társadalom egyrészének az életszínvonala javulni kezd. Ez a kikerülhetetlen realitása a helyzetnek. A magyar társadalom azonban az elmúlt 15 év során még csak arról sem kapott információt, hogy milyen okokból került sor hitelek felvételére, és mekkora a hitelek tényleges mértéke. Ennek következtében a *társadalomban a reális helyzettudat nem alakulhatott ki.* Ez megnyilvánul abban a teljesen megalapozatlan optimista jellegű gondolatrendszerben, amelyik *azt hiszi, hogy belátható időn belül érzékelhető javulás fog bekövetkezni.* Márpedig az eddigi gazdasági eredmények még csak közelében sem járnak a tervezettnek. Végső soron megállapítható, hogy a mai belpolitikai feszültségeknek rendkívül lényeges tényezői a gazdasági nehézségek.

Miközben a gazdaságpolitika a társadalom valamennyi rétegének rövid távú érdekeire tör, kétségtelen, hogy ebben a helyzetben nem fog társadalmi támogatókra találni. Közmegegyezés kialakításáról szó sem lehet

legfeljebb politikai konszenzus köthető.

Ez is csak akkor, ha egy nyitott, hiteles, *őszinte, a párt*

(Folytatás az 5. oldalon)

REFORM — TANÉVNYITÓ

(Folytatás az 1. oldalról.)

Ezután az évnyitó díszvendége, *Medgyessy Péter* miniszterelnök-helyettes kapott szót. Beszéde sok figyelemre méltó új elemet tartalmazott, melyet a napilapok reszletesen ismertette. Érdekes mozzanata ezeknek az ismertetéseknek, hogy nem egészen azt tartalmazzák, mint amit a miniszterelnök-helyettes elmondott. (Lásd erről cikkünket.) A nagy érdeklődést kiváltó beszéd után került sor az elsősök fogadalomtételére. E szép aktus ünnepélyességét kissé rontotta az elsősök rossz elhelyezkedése és — ekkor már — alacsony száma. Ezután következett az ünnepség számomra legmeghatóbb pillanata, a vas-, gyémánt- és aranydiplomák átadása. Nagyszerű volt látni a 65, 60, és 50 éve végzett közgazdászok büszkeségét, emberi tartását és meghatódottságát, amint átvették a rektortól az oklevelet.

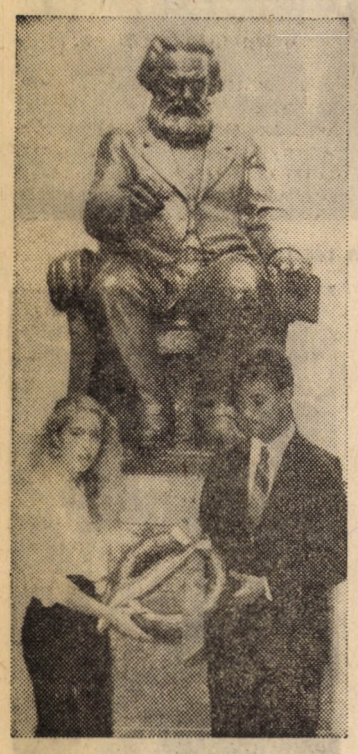

Az elsősök megkoszorúzták Marx szobrát

Vasdiplomát kapott: *Bencze Ernő*. Gyémántdiplomások: *Eördögh László* és *Kovács Dezső*. Aranydiplomások: *Barta Gábor, Cavalloni Sándor, Kemenes Gyula, Köves Ferenc, Moldvai Andorné, Nagy Sándor, Novák László, Pártos István, Somlyói Anna, Tóth Kálmán, Török Zoltán, Zeley István, Nemes György, Bede Frigyes, Guseo Andor.*

Ezután művelődési minisztériumi kitüntetések átadására, előléptetések bejelentésére került sor. Ezeket legutóbbi számunkban már ismertettük.

A Skála pályázatának idei nyertesei: I. évfolyam: 1. *Fülöp Péter*, 2. *Bokor Attila*, 3. *Szabó Zoltán*, különdíjas: *Nguyen Hoang Viet* (vietnami diák).

II. évfolyam: 1. *Bosnyák János* (tanár B), 2. *Nemcsek Zoltán* (pénzügyi), 3. *Barsi Eva* (nemzetközi).

III. évfolyam: 1. *Fazakas Gergely* (pénzügy), 2. *Balázs Zoltán* (pénzügy), 3. *Csermely Ágnes* (tervgazd.), különdíj: *Kutassy Jenő* (pénzügy).

IV. évfolyam: 1. *Csaba Iván* (tervgazd.), 2. *Ambrus-Lakatos Loránd* (tervgazd.), 3. *Fábián Katalin* (külgazd.), különdíj: *Ujvári Ottó* (külgazd.)

Jó tanuló — jó sportoló oklevelet kapott: I. díj: *Ujvári Ottó*, IV. külgazd. szakos hallgató, gyorskorcsolyázó többszörös magyar bajnok; II. díj: *Hortobágyi Krisztina*, III. külgazd. szakos hallgató, röplabdázó, az egyetem NB II-es csapatának tagja. III. díj: *Csaba Gábor* II. nemzetközi szakos hallgató, teniszező, az egyetem sportolója.

A Magister (számítástechnikai) alapítvány díjazottjai: első díjat nem adtak ki. II. díj: *Kovács Péter* „Apolló 64" című munkája; III. díj: *Pribusz László—Perényi László* „Magyarország nagytávú környezeti modellje" című munkája.

A MÉM alapítványának díjait *Fehérvári Beáta* és *Majoros Csaba* agrár szakos diákok nyerték.

A Bács-Kiskun Megyei Tanács díját, amelyet a megyéből az egyetemre került jó tanulóknak ajánlottak fel *Tarjáni Piroska* IV. agrár szakos diák nyerte el.

Ezután felolvasták az idén népköztársasági ösztöndíjban részesülő hallgatók nevét. Az általános karon 26-an, az ipar karon 3-an, a kereskedelmi karon 30-an érdemelték ki ezt az ösztöndíjat. Az énekkar színvonalas műsora után a Szózat eléneklésével zárult a műsor.

A kitüntetetteknek és a díjazottaknak gratulálunk.

Kutassy Jenő

Benépesült az aula
A felvételeket készítette: Rózsa Gábor

Figyelem!

A Közgazdász újság ára változatlanul 4 forint. Kérjük, aki a portánál újságot vesz, szíveskedjék bedobni a kasszába az újság árát, mert nem ingyenes! Első számunk után sajnos 900 forint volt a hiány, amit a terjesztőnek saját zsebből kell kifizetnie! Hogy ez többé ne fordulhasson elő, kérjük a fentiek figyelembe vételét, köszönettel

Közgazdász szerkesztőség

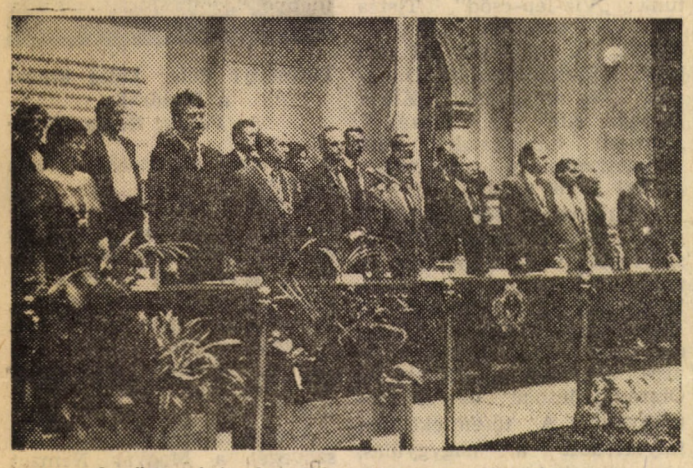

Az ünnepi tanévnyitó a Himnusszal kezdődött

Egy beszéd metamorfózisa

Érdekes, komoly tartalmi mondanivalójú beszédet mondott évnyitónkon *Medgyessy Péter*. Az érdeklődést a Tv-híradó és számos napilap tudósítójának jelentése is jelezte. Mivel megbízást kaptam az évnyitó eseményeinek megírására, így a beszédet rögzítettem. A másnap — szeptember 10-én — megjelent Magyar Hírlap a bevezető kivételével „idézte" a teljes beszédet. Sajnos, az „idézetbe" néhány „hiba" is becsúszott. Úgy érzem, hogy ezen „hibák" közül néhány igen súlyosan módosítja a beszéd tartalmát, így érdemes erre felhívni a figyelmet. Annál is inkább így van ez, mert a legkomolyabb módosulás éppen egy nagyon „forró" kérdésben, a bős—nagymarosi beruházással kapcsolatban figyelhető meg.

A szónok az elkövetett gazdasági hibák felsorolása közben erről ezt mondta: 1. A Magyar Hírlap „variációja" szerint:

„Ebbe a sorba tartozik a bős—nagymarosi beruházás is, amelyet a mai értékítéletünk alapján nem szabadna elhatározni. *Ma azonban leállítása drágább lenne, mint a megvalósítás. Ezért az ésszerűség most már azt diktálja, hogy fejezzük be.* Történetéből — ha már nem is lehet visszacsinálni — le kell vonni a politikai tanulságokat.

De ez így tovább nem mehet, a kormány a káros folyamatot megállítja. Súlyos következményei vannak azonban ennek, mert így mindent rá kell terhelni a mára, ami óriási társadalmi és gazdasági feszültségek forrása. A jövő generációi és a kibontakozás érdekében azonban *ezt is érdemes vállalni.*"

Ezzel szemben a magnószalag hol kicsit kevesebbet, hol kicsit többet, hol egy kicsit mást őrzött meg:

„Ebbe a sorba tartozik a bős—nagymarosi beruházás is, amelyet mai értékítéletünk alapján nem szabadna elhatározni és történetéből — ha már nem is lehet visszacsinálni — le kell vonni a politikai tanulságokat. *Mindezek a jövő generáció rovására történtek.*

De ez így tovább nem mehet, a kormány a káros folyamatot megállítja. Súlyos következményei vannak azonban ennek, mert így mindent rá kell terhelni a mára, ami óriási társadalmi és gazdasági feszültségek forrása. A jövő generációi és a kibontakozás érdekében azonban *vállalni kell.*"

Ezenkívül még néhány apróbb különbség van a „két forrás" között, de ezek véleményem szerint nem befolyásolják döntően a beszéd tartalmát.

A beszéd e részének utóéletéhez tartozik még, hogy míg pénteken a helyszíni tudósításban természetesen a helyes változat hangzott el a Híradóban (a kamera nem hazudik!), szombaton a műsorvezető a már a módosított változatot olvasta be egy, a vízlépcsővel kapcsolatos interjú bevezetéseként. A vasárnapi Hétben pedig, ahol szintén Bős—Nagymaros volt a téma, már ezt a kritikus részt nem idézte a műsorvezető, pedig az előző részben nincs is szó az erőműről.

Mi ebből a tanulság? Talán az, hogy ne higgy saját fülednek se, mert lehet, hogy jól értetted és ez még kellemetlenséget is okozhat.

K. J.

Miként választottak az elsősök?

Az új képzési rend beindításának első próbáján túl vagyunk. A jelentős egyéni tantervi szabadság a megszokottól eltérő feladatot rótt az oktatás, beíratkozás szervezői számára. Örömmel jelenthetem, hogy a kicsiny, de annál lelkesebb csapat, *az instruktorok közreműködésével* sikerrel megbirkózott a nem kis feladattal. Ezúton is *szeretném megköszönni nekik áldozatos munkájukat.*

Legutóbb már beszámoltam arról, hogy az első négy félévre vonatkozó egyéni tantervi elképzeléseket előzetesen összegyűjtöttük, de azok közel fele kisebb-nagyobb felülvizsgálatra szorult. Ez a tapasztalat megerősített bennünket abban a szándékunkban, hogy a diák instruktorok mellett oktatóink köréből egy tantervkonzultánsi csapatot szervezzünk, akik a diákok által igényelt mértékben segít nekik az egyes félévekben esedékes választás megtervezésében és egyszersmind formai szempontból ellenőrzi az egyéni elképzeléseket. A következő félév megtervezésekor már ez a segítség is a diákok rendelkezésére fog állni. Egyelőre csak az első két évben gondolkozunk, de a külföldi tapasztalatok is arra intenek, hogy az egyetemek általában az eddiginél több energiát kell fordítani a diákok egyetemi és későbbi szakmai pályafutásának tudatos formálására.

szept. 5. (nulladik) hét első napján felülvizsgálták, s a kitöltött adatlapokat rögtön számítógépre vittük. Ezen adatok elemzése alapján alakítottuk ki az állami csoportokat, arra törekedve, hogy a kiscsoportos foglalkozásokon az első két év során várhatóan minél több időt együtt töltő hallgatók kerüljenek egy-egy csoportba. Ez megkönnyítette az órarend véglegesítését is, amely — mondanom sem kell, még így is komoly operációkutatási feladattal vetekedett. *Gáspár Tamás* és *Horváth Ferenc* érdeme, hogy az órarend időben elkészült. A jövőben — a nyert tapasztalatok birtokában — mindez várhatóan simábban fog menni, bár a probléma, ahogyan az években feljebb haladunk, egyre bonyolultabb lesz.

Az egyéni tantervi elképzelések első elemzése arra utal, hogy elsőéves hallgatóink felelősségteljesen és igényesen tervezik tanulmányaikat. A választható tantárgyak három nagy köre különíthető el egymástól: az időben választható törzstárgyak, de emelt szintű kurzusok és a csak szabad alternatív órakeretek terhére felvehető tantárgyak.

Az *időben választható tantárgyaknál* a diákok (mintegy 580 fő) az előzetes elképzelések szerint a következő kép alakult ki (kerekített adatok). az átlagosnál igényesebb felkészülést és részben tájékoból a többség valóban alapos tudást kíván az első két évben megszerezni. A részletes adatok egyébként ezen a területen a következő képet mutatják:

	1.	2.	3.	4. félév
Pol-i gazdaságtan***	520	430	470	
Vall-i gazdaságtan				370
Mat-i alapismeretek	220			
Optimumszámítás**			230	
Számítástechnika I.*			260	
II.				
Statisztika				280
Filozófia	50			60
Mo.társ.története (1918-		260		10
Term-i és gföldrajzi erőf.*	100	115	15	10
ÁKM gazdaságtan (Népg.szerk.)				100

*** Félévenként ugyanaz a tárgy.**
**** Két változata van. A gyakorlati operációkutatási változat emelt szintű mat-i alapok nélkül is felvehető.**
***** Félévenként (tehát nem folyamatosan) is felvehető.**
A táblázatból kimaradt: számítástechnika I. 4. félév 100 fő és számítástechnika II. 4. félév 160 fő.

Két jelenségre érdemes felhívni a figyelmet a fenti adatok kapcsán. Az egyik a politikai gazdaságtanra a vártnál jóval nagyobb számú jelentkezés, különösen az első félévben. Ez — bár a tanszék mindig is nagyobb óraszámért harcolt és ebben a hallgatóktól most támogatást kapott — nem kis feladat elé állítja oktatóinkat, különös tekintettel az új tananyagra. (Hadd gratuláljak innen is a már megjelent új jegyzet szerzőinek, akik ezzel a tettükkel példát mutattak minden tanszék számára.) A másik az emelt szintű matematikát választók ugyancsak várakozáson felüli száma. (Itt valószínűleg az első hetek tapasztalatai egyeseket megfontolásra fognak késztetni, de szeretném azt is remélni, hogy az MSZI oktatói mindent megtesznek az esetleges indokolatlan félelmek leküzdésére.)

S végül a szabad *alternatív tárgyaknál* a következő szándékokat regisztrálhatjuk:

	1.	2.	3.	4. félév
Mat-i gyakorlatok	320	–	–	–
Bev. a pszichológiába	45	70	30	35
Kommunikációs gyakorlatok	35	45	25	30
Retorika	40	10	10	10
Logika	–	15	10	15
Bev. a könyvvitelbe	15	25	10	–
Áruismeret kémiai alapjai	–	–	1	

Feltűnő a matematikai kiegészítő gyakorlatot igénylők nagy száma, ami arra ösztönöz bennünket, hogy jóllehet eredetileg csak az első félévre terveztük ezt a lehetőséget beállítani, a második félévre is érdemes lenne meghirdetni, ha nem is alternatív, de legalább fakultatív formában.

Az idegen nyelvek esetében is már több információval rendelkezünk, mint legutóbb. Ezek szerint *angol* nyelvet mintegy *230* fő (ebből 190 az „A", 40 az erősebb „B" modul szerint), *oroszt 140* diák (110 az „A", 30 a „B" modul szerint!), *németet 125* hallgató (55 „A", 60 „gyenge A" 10 „B"), fraciát három csoport, spanyolt és portugált egy-egy csoport tanul. Feltűnő a középhaladó szintet jelentő „B" modulra került hallgatók alacsony száma, ami jellemzi az idegen nyelvek tanulása terén tapasztalható, gyakran felemlegetett anomáliákat.

Végezetül talán annyit, hogy a jelzett szándékok, még az első félév esetében sem teljesen véglegesek, hiszen a hallgatóknak még van lehetőségük bizonyos korrekciókra Érdekes lesz majd a későbbiekben elemezni, hogyan fognak ezek az elképzelések a szerzett tapasztalatok fényében módosulni. Különösen nem lehet ezeket mintaként kezelni a következő évfolyamok várható választásai tekintetében. Ne feledjük el ugyanis, hogy egy új rendszer „bejáratásáról" (reméljük, nem lejáratásáról!) van szó, s nincsenek még felsőbb évesektől származó információk-tanácsok, amely a bejövő új elsőévesek várakozásait-terveit köztudottan jelentősen befolyásolja. Korai lenne tehát bármilyen messzemenő következtetéseket levonni a fenti adatokból.

Rákérdeztünk a megcélzott *szakra*, illetve szakirányra is. Az utóbbi olyannyira kialakulatlan, hogy a válaszok információtartalma gyakorlatilag elenyésző. Ami a szakokat illeti, nagyjából a várt arányok körvonalazódtak ki: gazdálkodási szakra 350, közgazdaságira 50, társadalomgazdaságira 120 hallgató pályázik. Feldolgozási hiba miatt a tanári szakra vonatkozó adatok egyelőre csak nagyon hozzávetőlegesek. Harminc-negyven főre tehető az ide igyekvők száma. Mintegy negyven hallgató még nem tudta eldönteni, melyik szakot választja majd.

Zalai Ernő
rektorhelyettes

	1.	2.	3.	4. félév
M. gazd. és társ.tört.	540		20	
Bev. a marxista filo-ba	105		225	
Politikaelmélet			200	
Szociológia			235	
Mo. term-i és gföldrajzi erőforrásai*	420	110	20	20
Technológia*	110	260	20	40
Jogi alapismeretek*			160	290

*** Bármely félévben felvehető egyféléves tárgyak**

A számok azt hiszem magukért beszélnek, ki-ki összevetheti a saját előzetes várakozásaival, ha voltak ilyenek. Számomra volt bennük néhány meglepő adat.

Az *emelt szint* funkciója szerint — mint ismeretes — részben bizonyos tárgyakból

Az egyéni tantervi elképzeléseket az elsőéves hallgatók a zódást, az egyéni érdeklődés és képességek felmérését szolgálja. Számomra örvendetes volt a tény, hogy sokan jóval a kötelezően előírt óraszám felett terveztek emelt szintű kurzusokat felvenni. Külön kiemelendő az a megfigyelhető törekvés, hogy mind elméleti, mind módszertani szempont-

IRÁNY ANGLIA

Gróf Széchenyi Ösztöndíj

Az *angol kormány*, együttműködve a *Shell Nemzetközi Olajtársasággal*, 1988 őszétől kezdődően *új, rangos ösztöndíjat ajánl fel*, melyet a magyar történelem egyik kiemelkedő politikai és gazdasági gondolkodójáról neveztek el, akinek komoly szerepe volt az Angliával való szoros kapcsolatok fejlesztésében.

A Gróf Széchenyi Ösztöndíjat *évenként egy magyar állampolgárnak* fogják odaítélni és valamelyik *angol egyetemen* vagy hasonló intézményben *eltöltendő egy tanévre szól.*

A jelölttel szemben támasztott *követelmények* a következők lesznek: *a)* 1989. szeptember 1-jéig *töltse be 25. életévét*, de ne legyen 35 éven felüli, *b)* rendelkezzék a *megfelelő szintű angol nyelvtudással*, *c) magas szintű ismeretei* legyenek az általa választott területen, *d)* a következő témák valamelyikére specializálódott szakember legyen: közgazdaság, üzletpolitika, jog, politikatudomány, közigazgatási ismeretek.

A jelölttől egy tanév elvégzését, tudományos kutatómunkát, vagy -gyakorlatot *posztdoktorális* vagy *posztgraduális* szinten, vagy a témának megfelelő gyakorlati munkában szerzett *tapasztalatszerzést várnak el.* Az 1989/90-es tanévre a pályázatokat *1988. október 14-ig* a következő címre kérjük közvetlenül eljuttatni: British Council Budapest 1051. Harminc.d u. 6. Tel.: 182-880.

Baloldali marad-e a KISZ?

Többé-kevésbé ez a kérdés merült fel a legutóbbi KISZ-bizottsági ülésen. A tervek szerint a novemberi KISZ-értekezlet egy ún. baloldali platformot fogad el, amelyhez lazán, önálló programmal, esetleg önállóan szerveződve csatlakoznának az ifjúsági rétegek, és ezeken belül a kisebb KISZ-es csoportok. E platformalkotás részeként az Egyetemi és Főiskolai Tanács szervezésében programtervezet készült a felsőoktatási réteg számára. Ezzel foglalkozott az egyetemen egy KISZ-esekből és KISZ-en kívüliekből álló csoport, amely erősen bírálta az anyagot. A tervezettel és a bírálattal kapcsolatos álláspontját igyekezett kialakítani a KISZ-bizottság nagy vitát hozó ülésén.

— A KISZ olyan program kialakítására tesz kísérletet e platformtervezettel — mondja *Horváth Gyula* KISZ-titkár —, amely sok mindenkinek elfogadható a politikai baloldalon. A koncepció „népfrontos" törekvése az, hogy elhatárolja magát minden véleménye szerint kizárólagosságra, monopóliumra aspiráló irányzattól, a sztálinista tradíciókhoz ragaszkodóktól a nacionalizmus egyeduralmára törekvőeken át a piaci liberalizmus kizárólagosságát akarókig.

— Ez mind a társadalmi-ifjúsági rétegeket, mind a politikai irányzatok palettáját tekintve meglehetősen a társadalmi-politikai „középre" célzott elképzelésnek tűnik — jegyezhetjük meg.

Sugár András, a statisztika tanszék munkatársa, KISZ-bizottsági tag:

— Az egyik kifogásom, hogy a szöveg nem mondja ki, hogy az egyetemi-főiskolai réteg programja kíván lenni. Így nem tisztázhatja e réteg viszonyát más rétegekhez, nem foglalhat állást az értelmiségnek a politikai rendszerben elfoglalandó helyéről, és ezzel a nem egyértelmű, nem világos szövegezéssel utat nyit annak, hogy a társadalom hagyományos értelmiségellenessége tovább éljen. Ezzel az EFT platformtervezete is ugyanazt a hibát követi el, mint a mostanában szerveződött öntevékeny csoportok. Ezek szintén értelmiségi jellegűek, de ezt nem vállalják fel, hanem különböző jelszavak — nemzeti, demokratikus — mögé rejtik, ahelyett, hogy tisztáznák, mit jelent pontosan az értelmiségi lét a mai Magyarországon.

Másrészt a népfrontosságra való törekvés egymástól elszigetelt, összefüggéstelen részeket eredményezett a dokumentumon belül. Jobb lett volna, ha a gazdaság, politika, kultúra stb. részleteiben való elmerülés helyett kevesebbet, a politikai törekvések pontos tisztázását vállalta volna. Végül nem értem, miért nem lehet a marxista jelzőt használni, a marxizmust, mint a társadalmi folyamatok elméleti kezelésének módszerét értve.

— A „baloldali" jelző a „marxistánál" szélesebbre akarja nyitni a szervezet kapuit, ami tapasztalataim szerint nem sikerül — veszi át a szót Horváth Gyula. — Akinek egy kicsit is határozott politikai elképzelései vannak, annak nem tetszenek ezek a tág keretek.

— Nos, igen. Meglehetősen nehezen tudom értelmezni például azt a passzust, miszerint: vállaljuk a reformkommunizmus, a szociáldemokrácia, a népiek és a polgári radikalizmus haladó hagyományait — egészíti ki szavait Sugár András. — Nem értem, hogy mi a funkciója a „reform" jelzőnek a kommunista szó előtt, már csak azért sem, mert a többi irányzat előtt nincs jelző.

— Úgy gondolom, és ezt az álláspontot képviselem majd az EFT vitáján, hogy a további munka során azokat a területeket kellene keresni, amelyekben a különböző irányzatoknak azonos lehet a véleményük. El kell kerülni, hogy minden társadalmi részszféráról kialakítsunk egy-egy olyan lagymatag véleményt, amelyet végül senki sem fogad el. Olyan kulcskérdésekben kell a legtöbbek által igennel megválaszolható álláspontokat kialakítani, mint a politikai rendszer reformja, a nemzeti kérdés vagy az értelmiség helye a társadalomban.

K. S.

„Folytatjuk a küzdelmet a változásokért"

Tájékoztatót tartott az egyetem párttagjainak *Szarvas László* pb-titkár szeptember 15-én arról, hogy milyen feladatok várnak az MSZMP központi testületére és az egyetemi pártszervezetekre. Felidézve az elmúlt félév pezsgő eseményeit, köszönetet mondott az egyetem párttagjainak, azért az aktív politizálásért, amelyet a pártértekezletet megelőzően kifejtett. Ennek a munkának volt az eredménye, hogy a pártértekezlet állásfoglalása több ponton megegyezett az egyetemi pb állásfoglalásával. Az egyetem javaslatait részben figyelembe vették, konkrétan a KB munkabizottságaival kapcsolatban, némelyeket, így a platformszabadságot vizsgálat tárgyává tették. De az egyetemi pártszervezetnek szerepe volt a pártértekezleti küldötteken keresztül a felsőbb szintű személyi cserékben is. A pártértekezlet után az egyetemi pártbizottság többféle megbízást kapott a KB-tól, hogy közvetlenül is kapcsolódjon be a párt megújulási folyamatába.

A KB munkabizottságairól

Ismertette a pb-titkár a pártértekezlet után elindított munkálatokat, amelyekről a párttagság sajnos, kevésbé tájékozott. A KB határozatot fogadott el három munkabizottság létrehozásáról. Az elsőnek történelmi tapasztalatok elemzése a feladata és *Pozsgay Imre* a vezetője. Ez a munkabizottság több csoportot foglalkoztat. Az egyik a politikatörténet legutóbbi folyamatait elemzi egészen a fordulat évétől. A másik munkacsoportra gazdaságpolitikánk újragondolása vár. Vezetője *Csáki Csaba*, aki egyetemünk oktatóit is felkérte a közreműködésre, így menet közben a csoport munkájával találkozni fogunk. A harmadik munkacsoport a társadalompolitika kérdéseivel foglalkozik, míg a negyedik a párt új munkaprogramjának előkészítését tűzte célul.

Lukács János a vezetője annak a KB munkabizottságnak, amely a párt szervezeti szabályzatának előkészítésével foglalkozik. A munkabizottság tagja többek közt Szarvas László is. A bizottság vizsgálja a párton belüli választási rendszert, beleértve a delegálás lehetőségeit, a párt működési elvének felülvizsgálatát, a demokratizmus és centralizmus érvényesülését, a párt szervezési-működési elvét, a munkahelyi-területi elvet, a párton kívüli tömegszervezetek és a párttagok kapcsolatát a közéletben. A bizottság már megtartotta első plenáris ülését. Itt a javaslatok között elhangzott, hogy a nyugateurópai testvérpártok tapasztalatait is figyelembe kell venni a munka során. Szarvas László kezdeményezte, hogy szervezzenek az egyetemre épülő munkabizottságot, amelynek feladata a politikai rendszer megújításának vizsgálata. A munkabizottság vizsgálati eredményeit és konkrét javaslatait továbbítja a KB munkabizottsága felé.

Nyers Rezső vezeti a KB harmadik munkabizottságát, amely a tanácsadó testületekkel foglalkozik, azzal a céllal, hogy felülvizsgálja a KB mellett működő régi munkabizottságokat és újakat javasoljon.

A munkabizottságok létrejötte némi mozgolódást hozott létre a párt felsőbb szervein belül, de hogy ez mennyire elégséges, azt a tapasztalat dönti majd el. Úgy tűnik — hangsúlyozta a pb-titkár —, hogy az események gyorsabb lépésekre kell, hogy ösztönözzenek, arra, hogy az alsó pártszervek minél gyakrabban reagáljanak az eseményekre a munkabizottságok működése mellett.

Szarvas László ezt követően rátért az egyetemi pártélet feladatainak ismertetésére. Mint mondotta, a pártszervezetnek aktívan részt kell venni a pártértekezlet után is a politikai életben, az országos tevékenység megújításában. Most erre jobb lehetőség van, mint a pártértekezlet előtt, mert korábban ezt az egyetemi pártszervezet kiküzdötte magának, most felsőbb pártszervek igénylik. Konkrétan egyetemünket felkérte a KB tudományos közoktatással, és kultúrával foglalkozó osztálya, tekintse át, összegezze a tudományos kutatásokat a tulajdonviszonyok, a tulajdonlás kérdésében. A rektor és a pb *Szabó Katalint* a pg tanszék vezetője kérte fel a munkabizottság vezetőjének. A vizsgálat eredményeit figyelembe veszik a készülő pártprogramnál.

Az egyetemi vb javaslatot tesz a pb-nek arra, hogy a korábbi munkabizottságok helyett új munkabizottságokat hozzon létre, konkrét témákra szerveződve. Ennek megfelelően munkabizottságot tervez: az ideológia megújítására, *Valcsicsák Imre* vezetésével; a politikai rendszerünk átalakítására, a párt többi politikai mozgalmakhoz való viszonyának kialakítására teendő javaslatok kidolgozására *Solt Katalin* vezetésével, valamint *Némethi Gábor* vezetésével az ifjúsági mozgalom megújítására.

A munkabizottságok mellett fórumok szervezésével biztosítja a pártszervezet, hogy a készülő törvényjavaslatokról, valamint az alkotmánytervezetről véleményt mondhassanak, javaslatokat tehessenek a párttagok. Emellett nagy fontosságot tultajdonít a pártszervezetünk az egyetemen belüli politikai munkának: a képzéskorszerűsítés ügyének, a tananyagvitáknak, a reformpárti magatartás segítésének. Széles körben vitatják meg a közeljövőben a sorra kerülő egyetemi szervezeti átalakítás előtanulmányait, amely novemberben kerül egyetemi tanács elé. Ebből adódóan fel kell készülni a párt szervezeti átalakítására is.

KISZ és FIDESZ

Külön szólt a pb-titkár az ifjúsági mozgalom, a KISZ megújításával kapcsolatos feladatokról. Mint mondotta, a KISZ megtette a lépéseket monopol helyzete leépítésére, de ugyanakkor jelenlegi állapotában nem alkalmas a hegemón szerep betöltésére. Számtalan kérdés merül fel a KISZ-szel kapcsolatban, melyeknek megvitatása az ifjúságra vár az országos KISZ-értekezletet megelőzően. Több alternatív javaslat merült fel a mozgalom megújítására. A javaslatok között szerepel a KISZ ifjúsági pártként, pártifjúsági szervezetként való működtetése, felmerült, hogy a KISZ több rétegszervezet — középiskolás szervezet, egyetemi szervezet — működéséből tevődjön össze, de van egy olyan elképzelés is, hogy csinálja ugyanazt a KISZ, mint eddig, csak jobban. Egyelőre nem tudni, mi lesz a vita eredménye.

Az egyetemi pártszervezet ehhez a megújuláshoz segítséget kíván adni, az alternatívák megalapozásával és megvitatásával. De ezenkívül támogatja továbbra is az ifjúsági politika egyéb értékes területeit; a szakkollégiumokat, a TDK-mozgalmat és a klubokat.

Egyre erőteljesebben jelentkeznek a nem KISZ-es ifjúsági szervezkedések is, hangsúlyozta a pb-titkár. Ezzel kapcsolatban kitért a FIDESZ-re. Röviden vázolta, a mozgalom programtervezetének és szerveződési elvének értékes és vitatható részeit, majd hangsúlyozta, hogy a pártszervezetnek fel kell készülnie a FIDESZ-szel folytatandó vitára, egy lehetséges párbeszédre.

Kitért az egyetemen megalakult TDDSZ-re, és arra hogy az egyetemen a két szakszervezet felvette egymással a kapcsolatot. Tájékoztatást adott arról is, hogy nehezen, de végre utat tört a pedagógus-szakszervezeti mozgalom megújítását szorgalmazó egyetemi kezdeményezés. A pedagógus-szakszervezet vezetősége megbízta Szigeti Endrét az egyetemi szakszervezeti bizottság titkárát, hogy október elején hívja össze a választott szakszervezeti képviselőket és mondják ki a felsőoktatási szakszervezet megalakítását.

Új pártalapszervezet

A politikai munka hatékonysága érdekében növelni kell az egyetemi pártszervezet nyitottságát, hangsúlyozta Szarvas László. Az alapszervezetek önállósága lehetővé teszi a taggyűlések nyitottságát, az egyetemi párttagok kölcsönös tájékoztatását, egymás meghívását. Bejelentette, hogy a hallgatói párttagokat a jövőben egy pártalapszervezetben szeretnék tömöríteni.

Lesz-e egyetemi pártértekezlet?

Felvetődött a pártértekezlet megtartásának kérdése. A pb-titkár nem javasolta. Ugyanis tartalmi szempontból a pártbizottsági értekezlet határozata elég muníciót adott a további munkához és a benne megjelölt feladatok teljesítése még előttünk áll. Formai szempontból pedig egy éven belül az egyetem szervezeti változással új szervezeti rend szerint kell felállnia a pártszervezetnek is. De a pb és a párttagság véleménye között sincs olyan feszültség, amely a drasztikus változtatást szükségessé tenné.

Szarvas László ismertetőjét követően többen igényelték a gyors eseményváltozásokra való tekintettel a részletes és rendszeres tájékoztatást a jövőben, különös tekintettel a TDDSZ és a FIDESZ egyetemi szerveződésére, valamint az egyéb alternatív mozgalmakra. Felvetették továbbá, hogy pártszervezeti álláspontot kellene kialakítani arra vonatkozóan, hogy folytassuk-e a pártértekezlet előtt megkezdett változtatásokért folyó harcot (például a platformszabadságért vagy a négy kizárt párttagért), vagy pedig mindezt felejtsük el és helyette kapcsolódjunk a felső szintű pártszervek munkájához. A pártértekezlet összehívását volt, aki ellenezte, miután alapalapszervezete párttagjai is ezen a véleményen vannak. De elhangzott az is, hogy az 1985-ben összeállt pb-t még nem a párt megreformálásának szelleme vezérelte, éppen ezért lehetőséget kellene adni a pártértekezlet megrendezésével a párttagságnak egy átfogó önvizsgálatra. Az elhangzottak alapján Szarvas László kérte a pártalapszervezetek titkárait, hogy egy hónapon belül kérjék ki az alapszervezet tagjainak véleményét, hogy legyen-e pártértekezlet vagy sem. Az aktívák gyakori tájékoztatására ígéretet tett. A kizárt párttagok kérdésével kapcsolatban elmondta, hogy a négy személy fellebbezett a kongresszushoz, a párttagsága visszaszerzése érdekében. Kérelmüket vagy a kongresszus, vagy a kizárási döntést hozó KEB plénuma bírálja el. Ettől függetlenül úgy tűnik, politikai nézeteiknek rehabilitációja folyamatban van. Ami pedig az egyetemi párttagok politikai munkáját illeti, azt úgy kell folytatni, ahogy a pártértekezlet előtt tettük — fejezte be Szarvas László válaszait.

H. E.

Hogyan nyerjünk 40 ezer forintot?

Beszélgetés Fazakas Gergellyel, a Skála-díj abszolút első helyezettjével

— Milyen a sör a Kaltenbergben?

— Bizonyára finom, de nem kóstoltam. Sőt, még viszonyítási alapom sincs, mivel antialkoholista vagyok.

— Nehezen vállalkoztál az interjúra. Más jellegű közéleti szerepléstől is elzárkózol?

— Azt hiszem, hogy egy túl nagy közösséghez — legyen ez egy KEN választóhadjárat, vagy egy Közgazdász-cikk olvasói — nehezen tudok szólni. Igazán jól egy olyan kisközösségben érzem magam, mint egy szakkollégium, egy tanulócsoport vagy épp az instruktorok.

— Tehát szakkollégista vagy és instruktor is. Beszéljünk előbb a szakkollégiumról! Melyiknek vagy a tagja?

— Széchenyis alapító tag vagyok.

— A harmad- és negyedéves hallgatók hat Skála díján a Rajk és a Széchenyi testvériesen „megosztozott". Szerinted ez véletlen vagy a szakkoli adhat egy ilyen jellegű motivációt?

— Kétoldalú meghatározottságot is érzek e két tény között. Egyrészt, aki szakkollégiumba jelentkezik, az már elsősként is igényli, hogy valamely szakterületen, vagy általánosan, mint leendő értelmiségi az egyetemi lehetőségeknél többet — és mást is — elsajátítson. És ha sok ilyen embernek sikerült együvé verődni, akkor már egymást is serkentik és nevelik a viták-

Fazakas Gergely átveszi a Skála fődíját

ban, gyűléseken, kurzusokon vagy spontánul lecsapva a másikra — vagyis létrejön a szakkollégium ösztönző-motivációs szelleme.

— A szakkollégium mellett az instruktori szervezetben is dolgoztál. Hogyan tudtad egyeztetni ezt a két, teljes embert igénylő tevékenységet?

— Két, teljes embert igénylő feladatot csak úgy lehet egyszerre csinálni, ha mindkettőből leveszünk legalább egy félembernyit. Teljes gőzzel egyiknél sem dolgoztam, sőt már az instruktori szervezetnek hivatalosan nem is vagyok tagja. Mindkét közösséghez elsősorban az emberi kapcsolatok szálán fűződöm.

— Egyre kevesebb szakkollégista marad az instruktorok között. Ennek valamiféle értékrendkülönbség az oka?

— Kétségtelenül. A közösségek összetartó erejénél erősebbnek bizonyult a szemléleti (ideológiai?) különbség, mely az utóbbi évben KISZ-es és szakkollégista szárnyra bontotta az egyetemet. Nem hiszem, hogy mint egyetemi ifjúság, feltétlenül a nagypolitikához való viszonyulásnak kéne meghatároznia értékrendünket. De ha már így is van, sajnálom, hogy jelentős mértékben ez, mint domináns jegy alapján alkotunk véleményt egymásról és vágunk el kapcsolatokat.

— A szakkollégium és az instruktorság mellett részt veszel más közösségben is?

— Két „csapatnak" vagyok a tagja. A főiskolás bajnokságban indult kosárlabdacsapatnak, és az újraindított bridzsklubnak.

— Tudatosan törekedtél a Skála-díj elnyerésére?

— Igen. Ez a szakmai és tanulmányi eredményeket jelenti. Részben ez is motivált a dolgozatok elkészítésére, és a vizsgákra való felkészülést végig a megfelelő átlag elérésének igénye kísérte. Persze, a három év folyamán végig a megfogható eredményekkel való bizonyítás motivált. Ennek ellenére most értem el a 15 év alatti legrosszabb átlagom.

— Itt felmerül a kérdés, lehet-e úgy bemenni vizsgázni, hogy biztos legyél az ötösben. Egyáltalán a hallgatón múlik-e az „érdemjegy"?

— Egy jó hosszú időszak átlagában a hallgató képességei, mint várható érték állnak a jegyek mögött. Egyes tantárgyaknál, egyes oktatóknál viszont kiszámíthatatlanul, sőt igazságtalanul nagy szórással ingadoznak e körül a jegyek. Számomra a legkorrektebbnek idáig a csoportos, szóbeli vizsgák eredményei tűntek.

— Sokoldalúságodat a tanulmányi eredményen kívüli Skála-pontok is jelzik. Honnan kaptál még pontokat?

— Két TDK második helyet értem el, statisztikát tanítottam, újságot írtam sokhelyütt, és tagja voltam pár tanulmányi bizottságnak.

— Mire költöd az első helyért kapott 40 ezer forintot?

— Ha sikerül egy-két évre bent maradni végzés után az egyetemen, bizonyára jól fog jönni a valahova befektetett pénz.

— Kösz a beszélgetést, azt hiszem, most már figyeljünk az előadásra!

Geiszlinger

A könyvtár védi olvasói érdekeit...

szeretné, ha minél többen tudnák olvasni a birtokában lévő könyveket. Ezért 1988. szeptember 1-jétől bevezeti a késedelmi díjat. Ha a kölcsönzési idő lejártáig — ami egy hónap, oktatónak három hónap — nem jelzi az olvasó (telefonon, személyesen, írásban), hogy hosszabbítani szándékozik, vagy nem hozza vissza a nála lévő könyveket, kötetenként és naponként 1 forint késedelmi díjat számítunk fel. Hosszabbítani három alkalommal lehet a kölcsönzési határidő lejárta előtt, ha más olvasó nem tart igényt a műre.

Reméljük, hogy igen csekély lesz az az összeg, amely ily módon kerül be az egyetemi kasszába.

Döntés később

Válasz a TDDSZ egyetemi szervezetének

A Közgazdász legutóbbi számában a TDDSZ közleményében ez olvasható:

„Az egyetemi vezetés és a Pedagógusok Szakszervezete egyetemi szervezetével való kapcsolat, tekintettel arra, hogy a TDDSZ létrejöttéről egyszer már írásban tájékoztatta az érintetteket, választ azonban még nem kaptak."

Az egyetem néhány vezetője személyes megbeszélést már folytatott a TDDSZ képviselőivel. Hivatalos válasz valóban nem született, mert a megkeresés óta nem voltak testületi ülések (szakszervezeti bizottsági, egyetemi tanács), melyek dönthetnek ebben a kérdésben. Az elkövetkező hetekben ezekre sor kerül, a döntéseket a Közgazdász olvasóival is közölni fogjuk.

Csáki Csaba rektor
Szigeti Endre szb-titkár
Szarvas László pb-titkár

Érzékeny búcsú a sztálinizmustól

A hagyományoknak megfelelően a Rajk László Szakkollégiumban szeptember 12. és 16. között ismét megrendezték a nyári egyetemet. Idén két témát emeltek ki a szervezők: magyar tudósok emlékeztek szakmájuk elmúlt évtizedeire, a másik sorozat pedig egy kelet-európai közgazdasági körkép volt egy-egy csehszlovákiai, jugoszláviai, NDK-beli közgazdász részvételével. Ezek az előadások a személyes találkozás élménye mellett jó nyelvgyakorlási lehetőséget is jelentettek. Égető szükségét érezzük további hasonló eszmecseréknek szűkebb régiónkban.

A visszaemlékezéseket *Mandel Miklós* (MKKE NTI) előadása nyitotta, aki személyes élményein, anekdotákon keresztül mutatta be, hogyan szervezték meg egyetemünket, miként vált egyfajta pártfőiskolához hasonló kaszárnyává, s hogyan üldöztek el hibás, ideológikus érvekkel és kicsinyes, személyes ellentétek alapján nagy hírű, tehetséges tudósokat.

A közgazdászhallgatók között kevéssé ismert *Juhász Nagy Pál* biológus keddi előadása nagy élményt jelentett a résztvevőknek. Személyében a ma már igen ritka klasszikus értelemben vett tudóssal — magas színvonalon művelt szakmája mellett a közélet, és más tudományokban is jártas, tájékozott emberrel — találkozhattunk. Bemutatta, hogy a századfordulón nagy korszakát élő

biológiatudomány hogyan vált „gyanússá"

a forradalom utáni vitákat erőszakosan lezáró sztálini vezetés számára. A „forradalom mindenre képes" eufóriája a genetika törvényszerűségeit feltáró tudósokat is háttérbe szorította. Az ismeretlenségből kiemelkedő középszerű Liszenkó azért futhatott be nagy karriert, mert azt a voluntarizmust képviselte a biológiában, amit Sztálin és környezete a politikában. A politikusok parasztellenessége, az erőszakos kollektivizálás és a kalandor álbiológusok egymásra találásának „eredménye", hogy Ukrajna, amelynek korábban jó termést biztosító hatalmas lösztérületein tájidegen kultúrákat próbáltak meghonosítani, máig nem heverte ki ezt az időszakot. A magyar mezőgazdaságban is érezhető volt áttételesen a liszenkoizmus hatása: a gumipitypang, a gyapotprogram azonos logikájú és okozati hátterű, mint a hasonló Szovjetunióbeli törekvések. S nemcsak ilyen áttételes károkat okozott a tudomány egyenirányítása, a tények tagadása: a tudományos élet, a műhelyek lassan növekvő, terebélyesedő fákhoz hasonlítanak: a legkisebb beavatkozás is évtizedes károkat okozhat, így az ötvenes évekbeli, a tudományos életben tett rombolást egy-két emberöltő alatt nem lehetett kiheverni. Magyarországon a biológiában is legalább egy tudósgeneráció kényszerült bezárkózásra, hiszen nem szerezhetett közvetlen tapasztalatokat Nyugat-Európában. A politika máig tartó értelmiségellenességére, rövid távú gondolkodására, ugyanakkor a presztízsberuházásokra, az értelmetlen pénzkiadásokra példaként a most épülő gödöllői biológiai és biotechnikai központot említette. A súlyos milliárdokat jelentő beruházás megtérülése korántsem biztos, s ugyanakkor az ELTE-n az alapvető emberi körülményeket nem képesek biztosítani: az intézmény szénszünetre készül... Ahogyan a beruházásokból hiányzik a gazdasági szemlélet, ugyanúgy hiányzik a társadalomból az ökológiai szemlélet — vélte Juhász Nagy Pál. Különösen elszomorítónak tartotta, hogy az Elnöki Tanács elnöke biológus létére szükségesnek és helyesnek tartja a bős—nagymarosi vízlépcső megépítését. Elhibázottnak nevezte a biológiaoktatás szerkezetét is: a viszonylag könnyen „magolható" molekuláris biológia túlsúlya, a természet, az élővilág és ember kapcsolatának teljes hiánya jellemzi közoktatásunkat, s így nem csoda, ha a közgondolkodásból, a köztudatból is hiányzik az ökológiai szemlélet — vélte. Előadása barátságos, meghitt beszélgetésbe ment át, amelyben pályatársairól, élményeiről mesélt. A fiatal korában is érdeklődő tudós rettenetes élményként említette meg, hogy kíváncsiságból egy hetet eltöltött a közgazdasági egyetemen. „Remélem, hogy ma jobb az önök egyeteme, de akkoriban egy torz ideológiától fröcsögő dumadoboz volt" — mondta.

A közgazdaságtudománynak is megvoltak a maga dogmatikus évtizedei, ezekről *Máriás Antal*, a szervezési és vezetési tanszék vezetője beszélt, aki két csapdát szeretett volna elkerülni előadása során. Nem akarta negyven év eszmei dogmatörténetét előadni, s nem kívánt lépcsőházi zseninek mutatkozni sem, olyasvalakinek, aki utólag mindig pontosan tudja, mit kellett volna ekkor vagy akkor csinálni. Azt hiszem, sikerült mindkét buktatót elkerülnie, s helyettük többnyire pikáns morzsákhoz juthattunk a '45 utáni magyar gazdaságirányítás és közgazdaságtudomány völgymenetéről.

Hallhattuk például, hogy Máriás tanár úr (aki 1943-tól 50-ig, Szárszó, Sztálingrád, a felszabadulás, a koalíciós időszak, majd az 1948-as „fordulat" idején volt közgazdászhallgató) a háború utáni magyar gazdaságpolitika biztató eredményeire joggal alapozhatta közgazdász-öntudatát. S abból is főleg két világraszóló teljesítményre, a szétzilált gazdaság megzabolázására, majd az új forint bevezetésére, és az első hároméves tervre, „Jóvátette" még a döntést annak a sok magyar közgazdásznak a híre szerte a világban, akik európai formátumú gondolkodói voltak koruknak, mint például Heller Farkas, Balogh Tamás, Káldor Miklós (s akiknek aztán többnyire nemcsak jó híre érkezett külföldre, hanem ők maguk is). Ezután ahhoz a Magyarországon 1947—48-ban kezdődő — s mostanában remélhetőleg lecsengő — folyamathoz fűzött adalékokat Máriás professzor, amelynek során

egy nagyon szerény kisebbség többsége – a bolsevikok –

a sztálini szkolaszticizmust „győzelemre vitte". Ez Magyarországon a közgazdaságtudományban többek között azt jelentette, hogy a közgazdasági szemléletet egyik napról a másikra kiirtották, a szakmai folyóiratokat megszüntették, a legjobb professzorokat úgynevezett rendelkezési állományba helyezték, azaz nem taníthattak stb. Egy magát mindenben egyedül illetékesnek kikiáltó pártdiktatúra vette ezzel kezdetét. Jó példái ennek az akkori politikai gazdaságtan tankönyvek is, amelyek pártdokumentumokra és pártvezérek beszédeire „alapozott" dogmákat próbáltak közgazdaságtudomány címen eladni, Magyarországon is legalább 1962-ig. Szerencsére a fiatal tehetségek csak 5—8 évig voltak kitéve a sztalini sorvasztás hatásainak, s hamar akadtak olyanok (Kornai János, Kopátsy Sándor, Szabó Kálmán, Csendes Béla és mások), akiknek volt erkölcsi bátorságuk kikezdeni a sztalinista dogmákat, s újraalkotni, helyreállítani a közgazdaságtudományt.

E máig tartó folyamat különböző konkrét állomásairól, a közgazdasági egyetem megszervezéséről, kezdeti éveiről, a matematikai közgazdaságtan, az operációkutatás, a játékelmélet itteni megjelenéséről, egyes szovjet professzorok budapesti egyetemi tevékenységéről beszélt Máriás Antal. Fölelevenítette a Liska Tiborral közösen írt, s az újra meginduló Közgazdasági Szemle első számában megjelent hírhedt cikkük elő- és utótörténetét, és többnyire ma is aktív politikusok, gazdaságirányítók korabeli különböző akcióit is.

Nem maradtak ki az emlékezésből a sztalinista dogmatizmus mai — szerencsére gyérülő — vonatkozásai, analógiái sem, például a *Berend T. Iván* kontra *Szabó László*-ügy az idei Valóságból. Igazán hiánypótló műfaj ez hazánk és szakmánk tragikumikumokban bővelkedő közelmúltjáról; de jó lenne olvasni is mindezt!

A visszaemlékezések utolsó előadását *Kosáry Domokos* tartotta. Főként szakmájának, a történelemtudománynak — kényszerű — változásairól beszélt, s kerülte a személyes élmények, emlékek részletezését. A harmincas, negyvenes években már elismert tudós szerint szükség volt a Horthy-korszak történetének megújítására, azonban ami 1949-ben történt, az egy vérátömlesztésre szoruló beteg májgyulladással való megfertőzése volt. Az akkoriban meglevő Kelet-Európa-kutatásokat megszüntették, s voluntarista, a történettudományt a napi politika szolgálatába állító, a romantikus nacionalizmust felújító, propagandisztikus, tudománytalan butaságok árasztották el a történetírást. Megszűnt a Teleki Intézet, hallgatásra kárhoztatták *Szabó Istvánt*, *Hajnal Istvánt* és egy sor nagy tekintélyű iskolateremtő tudóst. A Révai—Andics—Mód iniciatívák alapján Széchenyi Istvánt szélsőséges reakciósnak bélyegezték, s napi politikai események igazolására használták fel történelmünk nagyjainak torzítottan ábrázolt életét, tevékenységét. A középkor kutatása szinte megszűnt, gyanússá vált, aki a XVI—XVII. századdal foglalkozott, 1919 és az azt követő évtizedek története kötötte le — felsőbb utasításra — a történészek energiáit. A koncepciós perekhez a múltbeli „árulómintákat", *Görgey Artúrban* és *Károlyi Sándorban* „találták meg".

A nem létező szovjet Guszev kapitány

— akiről nemcsak utca van elnevezve Budapesten, hanem emléktáblát is állítottak tiszteletére — története nagy derültséget váltott ki a hallgatóságban.

1945 után csend övezte a kelet-európai nacionalizmusokat is: „söpörjön mindenki a saját háza előtt" — szólt az utasítás. Azonban hamarosan kiderült, hogy nem egy szomszédunk történetírása csak a magyar bűnökre emlékezik, s igen egyoldalúan látja-láttatja közös történelmünket.

A hazai történettudomány normalizálódásának első lépését Molnár Eriknek, a dogmákkal szembeszálló írásai jelentették. Ezek — ha nem is mindenben pontosak — igen fontos szerepet töltöttek be a tudomány történetében, vélte Kosáry Domokos. Ma már a magyar történetírás nemzetközileg elismert, s viszonylag jól kiheverte az ötvenes-hatvanas éveket. Azonban a hosszú távon alkalmazott értelmiségellenes politika napjainkban egész szellemi életünket veszélyezteti — folytatta. A történettudományban minimálisra csökkent az utánpótlás, a kontraszelekció eltéríti a pályától a potenciális tehetségek nagy részét. „Nem volt könnyű az én fiatalságom idején sem Magyarország helyzete, de nem szeretnék ma az önök bőrében lenni..." — zárta előadását Kosáry professzor.

A négy előadás közös tanulsága, hogy nagyon nagy törést okoz a tudományos kutatás, az oktatás autonómiájának megsértése, a tudálékos, álpolitizált beavatkozás olyan kérdésekben, amelyekben ritkán található meg az „abszolút igazság". Az előadások jelezték, hogy szellemi életünket ma is veszélyezteti a politikai rövidlátás. Érezhető volt az is, hogy a személyükben is sértett, meghurcolt emberekben még ma is elevenen élnek a rossz emlékek, a sebek nem hegedtek be.

A nyári egyetem másik előadássorozatának célja az volt, hogy körképet adjon arról, hol is tart Kelet-Európa problémákkal küszködő országaiban a reformgondolat. Először *Hans Schilarral* találkozhattunk, aki Berlinből érkezett. A hallgatóság számára kissé szokatlan módon előadását az NDK növekedési statisztikáinak bemutatásával kezdte. A hosszan sorolt számokból kiderült, hogy 1970 óta az NDK-ban is fokozatosan csökkentek a beruházások, emiatt mára „a termék- és áruszerkezet konzervatívvá vált". Beszélt hazája ár-, szociál- és foglalkoztatáspolitikájáról, amelyekről az a véleménye, hogy „egyes részleteiket újra kellene gondolni". Felvázolt egy modellt, amelyben a vállalatoknak az NDK-ban ma szokásosnál kevesebb tervmutatót kellene teljesíteniük és kapacitásuknak csak egy részét terhelné le a tervek teljesítése. A vállalat profiljától függő mértékben a vállalatok önállóan piacra termelhetnének. Mint az előadásból kiderült, hasonló elképzelésekkel kevesen foglalkoznak az NDK-ban, a központi tervezés és elosztás optimalizálása foglalkoztatja a közgazdászok többségét.

„Kelet-Európában nemcsak gazdaságaink vannak válságban, hanem reformelképzeléseink is" — kezdte előadását a prágai *Karel Kouba*. Bár hazájában a hivatalos sajtó és a közgazdászok nem beszélnek válságról — úgy vélte —, Csehszlovákiában is hasonló kedvezőtlen trendek jellemzik a gazdaságot, mint a többi szocialista országban. Külön kiemelte a környezetszennyezésnek, a versenyképesség csökkenésének, a csak importkorlátozásokkal fenntartható külső, s a labilis belső egyensúlynak a problémáit.

Hogyan jutott jelenlegi helyzetébe a csehszlovák gazdaság, amely 1947-ben — a háború utáni gyors helyreállításnak is köszönhetően — a térség „mintaországa" volt és sok tekintetben megelőzte Ausztriát is? Előadásának — amelyben a csehszlovákiai reform—ellenreform ciklusait mutatta be — címe is lehetett volna az a megállapítása, miszerint a történelem nem ismétli önmagát, csupán a politikusok követik el ugyanazokat a hibákat...

A 1958—61-es reform nem gazdasági válság szülötte, ekkor még a csehszlovák gazdaság prosperált. Az akkor „Liberman-tézisek" szellemében bevezetett intézkedések nem jelentették az 1947-ig jól működő vegyes gazdasághoz való visszatérést. A „tervezési eufória" és a gazdaság folyamatos gyors centralizációja következtében felszínre került a központi tervezés instabilitást okozó természete" és az elavult gazdasági szerkezetben a beruházásokat túlhajszolták. 1963-ra az akkoriban szokatlanul nagy, egyszázalékos visszaesés jelezte a helyzet tarthatatlanságát.

Az újabb reformperiódus 1965-ben indult: a pártvezetés — a nehézipari lobby és a bürokrácia meglepetésére — elfogadta a reformbizottság javaslatait, amelyek az előadó véleménye szerint a piacorientált szocialista gazdaság megteremtését jelentették volna. 1966—67 folyamán azonban a konkrét intézkedésekben ez a reform is elhalt: a vezetés a gazdasági nehézségek megoldásának kényszerként alkalmazott eszközét látta a reformcsomagban, s a kompromisszumokkal elfogadott Fehér Könyvek többféle értelmezése tette lehetővé a visszarendeződést.

— Csehszlovákiában általában heves érzelmeket kelt az emberekben.

1968 – fanyar mosollyal

mondta ezt Karel Kouba. Úgy vélte, az akkor bevezetett intézkedések jelentették „a szabályozott piac megteremtéséhez vezető úton a Rubikon átlépését". Az intézkedések eltörölték a tervmutatókat, erős monopolellenes és recentralizációs elemeket tartalmaztak. Szabadabbá tették a külkereskedelmet, megszüntették a pártirányítást, és önigazgatási elemeket vezettek be. Fontos sikertényező lehetett volna a minisztériumok átszervezése. A jelenlevőket meglepte, hogy — mint kiderült — az augusztusi bevonulás után közgazdászok egy csoportja intenzíven dolgozott egyfajta „redukált" — a politikai reformok nélküli — gazdasági reformok folytatásán. A gazdaság monetarizálását célzó s ezzel a reformgondolkodásban új paradigmát jelentő javaslatokat a vezetés elfogadta, de az elképzelések meghiúsultak az ismét jelentkező centralizációs átszervezések során. Pedig jó esély lett volna a magyar és a csehszlovák gazdaság együttes reformjára, egymás segítésére és erősítésére — vélte az előadó. 1968 után „a gazdasági reform kifejezés" csak a szovjetunióbeli változás hatására kerülhetett be újra a politikai és közgazdasági gondolkodásba. Az 1986-ban indított reform az előadó szerint sok ellentmondást tartalmaz, az 1958-as és 65-ös időszak sajátos hibridjeként semmiképpen sem hozhat lényeges változásokat a jelenlegi szisztémában, nem változtatja meg a KGST legcentralizáltab gazdaságának struktúráját és irányítási rendszerét. Mit tehet ebben a helyzetben a kelet-európai közgazdász, ha hazájában akar élni? „A reformhevületen régen túlvagyunk. De ha valóban használni kívánunk hazánknak, s a politikusok hibáit kamatostul megfizető társadalomnak, akkor nemcsak szakmai felkészültségre, hanem polgári álhatatosságra is szükségünk van" — mondta Karel Kouba.

A csütörtöki előadó *Jože Mencinger* volt, aki Ljubljanából érkezett. Jugoszlávia második világháború utáni történetét négy szakaszra osztotta a politika meghatározó erőcsoportjai, a döntést befolyásoló nyomáscsoportok alapján. Bemutatta, hogy az 1974. körül kialakult „kontraktuális" (szerződéses) szisztéma sem képes megoldani Jugoszlávia akut problémáit. A külföldi munkavállalókkal s a bújtatott munkanélküliekkel együtt 40 százalékra becsült jugoszláviai munkanélküliség a harmadik világ országaira jellemző — mondta. A nyolcvanas évek újabb válságjelenségei, a felgyorsult infláció, az eladósodás, az elavult termelési struktúra, s ehhez járulnak a „hagyományos" területi problémák. Az utóbbi időben igen feszült a politikai helyzet Jugoszláviában. Nagy társadalmi probléma a fiatal értelmiségiek tömeges munkanélkülisége is. Jože Mencinger azon az állásponton van — és előadásából úgy tűnt, hazájában sokan gondolkodnak hasonlóan —, hogy a szocialista gazdasági rendszer reformálhatósága véges, s csak kapitalista gazdálkodási viszonyok között létezhet hatékony gazdálkodás. Szellemes példán mutatta be, hogyan veszi el a szocialista rendszerben az állam a magas teljesítményűektől a többletet, hogy felélje, vagy átadja a gyengén teljesítőknek. Ez nem ösztönző, s a termelőeszközök birtoklásának korlátozása nem is teszi lehetővé a kiugró teljesítményeket: a rendszer nemcsak a fogyasztást, hanem a teljesítményeket is alacsony szinten nivellálja.

A marxizmus fő hibája

az előadó szerint, hogy az a kizsákmányolás ideológikus-indulatos elítéléséből kiindulva szemléli a gazdaságot. Azonban — mint a több százezer jugoszláv vendégmunkás léte bizonyítja — az emberek inkább hagyják magukat kizsákmányolni a hatékony gazdaságban, semmint koldusbotra jussanak a kizsákmányolásmentes szocializmusban — vélte Jože Mencinger. Az előadó tehát — bár előadása a Piac és a demokratikus centralizmus összeegyeztetésének problémái címet viselte — azon az álláspontón volt, hogy a címben megfogalmazott egyeztetés lehetetlen: a társadalmaknak hatékony és igazságtalan, valamint nem hatékony és nem kevésbé igazságtalan társadalmi-gazdasági berendezkedések között kell választani.

Nándorfi Géza—
Molnár Gabriella—
Szabó Andrea

VÁLASZ

az „Aki a kicsit nem becsüli...?" című cikkben felvetett kérdésekre

Kerekes Zsuzsa a Közgazdász 13. számában megjelent írásában szóvá teszi, hogy a felvételi dolgozatok javításáért a munka ellenértékének aligha nevezhető csekély díjat kapott. Ezzel kapcsolatban tett fel két konkrét kérdést, amelyekre a következőket válaszolom:

1. A dolgozatok javításának díjazását az MM 1988. évi felvételi utasítása szabályozza. E szerint egy dolgozat javításáért 15 Ft fiztehető, de ezt kötelezően csak a külsők számára kell folyósítani. (Egységesen 15 Ft-ot számfejtettünk.) Az utasítás szerint „a résztvevő középiskolai tanároknak a szóbeli felvételi vizsgákon naponta 150—200 Ft megbízási díj fizetendő". (Saját oktatók, dolgozók csak jutalmat kaphatnak, amit elnöknek 350, oktató vizsgáztatónak 250, hallgatónak 150 Ft/nap összegben állapítottunk meg.)

2. A felvételi lebonyolítása egyetemi feladat, amelyet — szakmai szempontokat, illetve egyetemi érdekeltséget tekintve — csakis az érintett tudományág, felvételi tárgy avatott képviselőinek bevonásával lehet elvégezni.

Néhány kapcsolódó megjegyzés (tömören):

a) A válasz egyik megállapítása sem szándékozza állítani a teljesítmény és „díjazás" egyenértékűségét. (A kihozott óradíjak minősítésében osztom Kerekes Zsuzsa véleményét.) Díjazását tekintve a felvételi munka a jegyzetírás, a szakdolgozat és doktori értekezés bírálata, vagy a szakmai gyakorlatok szervezése (stb.) jellegű feladatok körébe sorolható, amelyekért vagy nem jár külön fizetség (pl. szakdolgozatok bírálatáért belsőknek), vagy igen, de nem a munka értékének megfelelő szinten.

b) A dolgozatjavításra sajnos nem áll több idő rendelkezésre, a nem érettségi tárgyak írásbeli dolgozatának időpontját — a jobb, célirányosabb készülésre hivatkozva — évek óta a szóbeli előtti napokra tűzik ki.

c) A Művelődési Minisztériumtól kapott felvételi keret felosztásán célszerű változtatni. Mindenképpen növelni kell a külsők díjazását, mivel számukra teljesen önkéntes a felvételi munkában való részvétel.

Változnak az átutalások és a költségek is. Például ebben az évben mintegy 70 ezer forint költséggel járt a saját gépi feldolgozás (program kidolgozása, adatrögzítés, listák készítése). Ennek nagyobb hányada jövőre megtakarítható, mivel az idei program a továbbiakban is alkalmazható, illetve a feldolgozás nagyobb részben belső munkatársakkal végezhető.

Szándékunk az, hogy a jövő évben a felvételi pénzt a felvételik szervezőivel, technikai lebonyolítóival, a vizsgáztató bizottságok képviselőivel egyeztetve, előre elkészített költségvetés alapján osztjuk szét.

Kupcsik József
rektorhelyettes

A politikai helyzet elemzése, a párt előtt álló feladatok

(Folytatás az 1. oldalról)

nyilvánossága előtt folyó gazdasági helyzetértékelés és az alternatíváknak a nyilvánosság előtt folyó *elemzése fog megtörténni.* Viszont e téren is késésben vagyunk. *Hosszú évek elmulasztott tájékoztatását kellene pótolni,* amelynek sikere kétséges. Vagy sikerül elérni, hogy a társadalom jövőjéért felelősen gondolkodók az erők küzdelmét, hatásait a lehetséges és elviselhető keretek között tudják tartani, vagy nem sikerül. *A társadalom jövője a tét,* amiről a lakosság a közeljövőben dönteni fog, csak *nincs tudatában egyelőre, hogy milyen tételeket kell mérlegelnie.* Nincs tudatában, hogy *most politikai cselekvésével dönti el még azt is, hogy lesz-e a gazdaság dinamizálásának egyáltalán gazdasági esélye.* A döntési kérdésekre a lengyel társadalom szisztematikusan rossz válaszokat ad, s egyre mélyebb váltságba zuhan. *Nem biztos, hogy a magyar társadalom válasza helyes lesz.* Ebben kell minden felelősen politizáló erőnek a saját felelős politikai gondolkodását megfogalmazni és cselekvését végrehajtani. Csak így lehet a helyzetet valamilyen irányban elbillenteni a társadalom jövője érdekében.

A belpolitikai feszültségeket erősítő tényezők közé tartozik, hogy *a politikai intézményrendszer reformjával legalább másfél évtizedes késésben vagyunk.* A 80-as évek társadalmi, gazdasági folyamatai miatt jelentős feszültségek halmozódtak fel. Ezek a mai politikai intézményrendszerben kifejeződni nem tudtak, megjelenítésükre a rendszer alkalmatlan. Már pedig egy politikai intézményrendszer átalakítása többéves folyamat, viszont politikai szempontból ennyi időnk nincs — hangsúlyozta az előadó. Az alkotmány reformja — amely rendszer lényeges átalakítása elképzelhetetlen — önmagában is meghatározott időintervallumot igényel. Ezek a feszültségek nagyon nehezen teszik kezelhetővé a politikai megújulási folyamatot, a politikai megújulási folyamat kezelését is nagyon sajátossá alakítják.

A pártértekezlet programja és annak társadalmi kezelése is illegalitásban van. Kevés szó esik erről a forradalmi programról, amelynek elsőként való megfogalmazásával *a magyar párt* ebből a szempontból *a munkásmozgalom élére került,* amely egy átfogó gazdasági és politikai modell változását tűzi ki célul. *Nem tett kevesebbet, mint programjául tűzte a sztálinizmussal, minden részletében való következetes leszámolást.* Viszont a felhalmozódott feszültségek miatt *a program történelmileg méltatlanul leértékelődik.*

Nagyon lényeges feszültségnövelő tényező, hogy most már igen *nagyszámú az a korosztály, amelyiknek a szocializmusról az alapvető politikai élménye a stagnálás, a visszaesés, az életkörülmények megnehezülése, ellehetetlenülése.* Ezt az egyetemes tapasztalatot erősíti, a környező szocialista országok válsága is. Miután *a rendszerrel kapcsolatban nem folyt vita* eddig, így a fiatalság nem tudta megküzdeni saját szocializmusát, ezért automatikusan *semmiféle meggyőződés, elkötelezettség nem alakulhatott ki benne.* Ezeknek a következményei visszaütnek és igen erőteljessé teszik, főleg a képzettebb fiatal rétegekben az alternatív megoldási módok, helyenként már militáris programok megjelenésének fogadtatását.

Ilyen körülmények között kiéleződött a politikai rendszervita és *most már kezdődik a szocializmus vívmányainak visszamenőleges leértékelése is.*

További rontó tényező, hogy miközben egyoldalúan hangsúlyozzuk a nyilvánosság fontosságát, másfelől

a társadalomnak fejletlen a politikai kultúrája

a széles nyilvánossághoz. Jelen pillanatban a magyar társadalom érdekartikulációjára *jellemző, az önös érdek* egoisztikus megfogalmazás tipikus megnyilvánulási módja. Hiányzik a társadalmi tapasztalat ahhoz, hogy a közös érdek megfogalmazásával egyidejűleg a konszenzus felelős lehetőségei is megfogalmazódjanak. Hiányoznak olyan fontos jelenségek, mint például a szolidaritás stb., amelyért nem a társadalom a felelős. *Mindez a nyilvánossághiányos állapot következménye.* De része ennek a folyamatnak, hogy a sajtó nyilvánosságában kulcsszerepet játszó *újságírókra is jellemző egy megfelelő újságírókultúra hiánya.* Ennek következtében az újságírói tevékenység *társadalmi következményeinek mérlegelése is elmarad.*

A nyilvánosság gondja az is, hogy miközben a párt elindult a nyilvánosság felé a KB nyilvánosságával, *a párt belső nyilvánosságában érdemi áttörés egyelőre nem történt.* A szervezeti szabályzat mai állapotában ezt nem kényszeríti, nem is teszi lehetővé. Másrészt a párt belső nyilvánosságához *más módon működő apparátusra van szükség.* A személyi változásokkal együtt ezek az előttünk álló feladatok és gondok a belpolitikai életben, amelyekkel meg kell küzdenünk — hangsúlyozta az előadó.

Ilyen körülmények között

melyek a kapaszkodók?

— tette fel a kérdést Andics Jenő.

1. Egyik kapaszkodó jelen pillanatban *a párt felsőszintű vezetésében a politikai egység.* Akkor is, ha két politikai bizottsági tagnak ugyanarról a kérdésről eltérő a véleménye és ez helyenként értetlenséget vált ki. Hozzá kell szokni a politikai vezetés véleménypluralizmusához. Ennek ellenére politikai egység van.

2. A további munkában jelentős kapaszkodónak bizonyulnak a *külső feltételek.* Soha nem voltak ilyen *kedvezők a nemzetközi feltételek.* A szocialista országok részéről ez kézenfekvő. De a fejlett tőkés országokban is érdekeltek egy politikailag konszolidált Magyarország fennmaradásában. Ezért hajlandók megtenni azokat a lépéseket, amelyek a magyar reform kibontakozása érdekében szükségesek.

3. *Jelentős az a politikai tapasztalat,* politikai tőke, Magyarországon, *ami az elmúlt 30 évben felhalmozódott.* Jól érzékelhető, hogy a felelősen gondolkodó rétegek tartósan levonták a következtetéseket 1956-ból és 1981-ből. Ez olyan cselekvési lehetőséget ad, amelyben politikai konszenzus teremthető.

4. *Van egy „hadrafogható" párttagság,* amely a cselekvésre továbbra is kész, mozgósítható.

5. *Van szilárd, megbízható államapparátus,* beleértve a biztonsági erőket is természetesen.

Ezekben fogalmazhatók meg azok a tények, amelyek jelen pillanatban nagyon szűk téren kapaszkodási lehetőséget adnak.

Majd rátért az előadó a helyzet néhány

sürgető politikai feladatának

ismertetésére:

— *A vezetői csere folyamatának dinamizálása,* amely meg tudja teremteni egy megújuló politika személyi feltételeit.

— Nélkülözhetetlen, hogy a *párt kiszabaduljon rövid időn belül bizonyos feltételek szorításából.* Gondolva itt a zavarba ejtő *új szerveződésekkel* kapcsolatos helyzetre, *amely jelentős energiákat köt* le lényegesebb társadalmi-politikai feszültségek figyelemmel kísérése helyett. Színesedik a belpolitikai palettánk. Ebben a helyzetben a pártnak a politizálás alapvető súlyponti helyét nem a szerveződésekre kell irányítania, hanem a társadalom problémáira, partnerül fogadva azokat a társadalmi szerződéseket, amelyek erre hajlandóságot mutatnak.

— Szükség van arra, hogy *néhány ponton egyértelműen rögzítse a párt az álláspontját.* Többek közt, hogy a párt *az egypártrendszer* körülményei között kíván a politikai intézményrendszerben működni. Ma, aki többpártrendszert akar, az nem akar mást, minthogy az MSZMP kiessen a politikai hatalomból. Ez nem lenne baj akkor, ha egy másik szocialista mozgalom is létezne. De amíg nincs az MSZMP-n kívül olyan párt, amelyik szocialista módon akar politizálni, addig a hatalomért folyik a küzdelem és ez a rendszerért folyó küzdelemmel kapcsolódik össze. Ez a körülmény mindenképpen az egypártrendszer fennmaradását ígéri — hangsúlyozta Andics Jenő.

— A demokratizálódó politikai rendszerben *gyors ütemben kell a pártnak és az államnak meghatározni a saját maga viszonyát, a most létrejövő új egyesületekhez, alternatív mozgalmakhoz.* A pártnak is és az államnak is egymástól különböző felfogást kell ezekről a mozgalmakról kialakítani. Az államnak minden olyan szervezetet partnerként kell kezelnie, amelyik törvényesen létezik, a párt viszont nem mindegyiket köteles szeretni. Sürgetővé válik ezzel kapcsolatban egy koncepció kidolgozása az állam és párt számára is. De ennek egyidejű rendezésére akkor kerül sor, ha hatályba lép az új egyesülési törvény.

— A pártnak az eddiginél *intenzivebben kell elkezdeni saját magával is foglalkoznia;* gondolva itt a társadalomban betöltött szerepének a módjára. Ezzel kapcsolatban számolni kell azzal, hogy mielőtt az új szervezeti szabályzat létrejönne *a politizálás* súlyponti területei *mindinkább kezdenek áttelődni a területekre.* Ez egy sor helyen igényli a feltételek (személyi) megteremtését. A fokozatos átrendeződéssel néhány szervezetet kivéve (felsőoktatás, rendőrség, katonaság) csak mozgalomként lesz jelen a párt a munkahelyeken, de a súlypont oda helyeződik, ahol a politizálás folyik és ez egyre inkább a terület és nem a munkahely lesz — fejezte be előadását Andics Jenő.

Egy párt vagy több párt?

Az előadást követően konzultációs kérdések és hozzászólások hangzottak el.

KEREKES ZSUZSA

(politikaelmélet tsz.) a pártprogramot illetően kevésbé volt optimista az előadóval szemben. Pesszimizmusának oka, hogy a program nem tartalmazza azokat az igényeket, amelyeket a párttagság vetett fel és szeretett volna benne látni. A társadalom közömbössége is a program kritikája. Az előadóval szemben, viszont sokkal pozitívabban értékelte a társadalom új szerveződéseit. Csak politizáló emberekkel lehet tárgyalni, partnerséget kiépíteni, atomizált emberekkel nem lehet konszenzusra jutni. Különösen jelentős az autonóm szervezetek léte a társadalomnak e kritikus időszakában. Az elhangzott előadásból is arra a megállapításra jutott — folytatta —, hogy a párt felső vezetése nem gondolja komolyan a politikai pluralizmust, ugyanis a többpártrendszer és a párton belüli platform tiltása csak erre enged következtetni.

ANDICS JENŐ

a pártprogrammal kapcsolatban elmondta, hogy a párttagság által javasoltak egy részét (életszínvonal-emelés, területi hátrányok kiegyenlítése stb.) a szerkesztőbizottság nem fogadta el, mivel nem látta biztosítva azok megvalósítási lehetőségét. Az alternatív szervezetek kérdésében elvileg egyetértett Kerekes Zsuzsával, de gyakorlatilag aszerint differenciál, hogy milyen programot fogad el a szervezet és hogyan működik. Személy szerint Andics Jenő nem minden szervezetet üdvözöl örömmel, sem mint párttag és remélhetőleg az állam sem fog. Meg kell szüntetni, hogy egyformán kezeljünk mindent — hangoztatta —, mert ez nem ad lehetőséget a differenciálásra.. A párt KB ajánlást fog tenni a párttagságnak, hogy az alternatív szervezetek közül melyikbe lépjen be, melyikben működjön aktívan és melyikbe nem szabad belépnie. Majd megjegyezte, hogy véleménye szerint a politikai pluralizmus nem feltétlenül kötődik a többpártrendszerhez. Kerekes Zsuzsával szemben az előadó az igazán átütő politikai változást az alkotmány létrehozásától és nem az alternatív köröktől várja.

HALMAI GÁBOR

(jogi tsz.) is Kerekes Zsuzsa véleményéhez csatlakozott, amikor megállapította az előadás alapján, hogy nemcsak a pártprogram nem szakitott a sztálinizmussal, hanem úgy tűnik a párt részben megújult vezetése sem.. Alapvető sztálinista felfogásnak tartja azt, ami az előadásban elhangzott a politikai rendszerről, alkotmányosságról, államszervezetről, párt és állam viszonyáról. Véleménye szerint a hatalommegosztás kérdése és intézményesítése, alkotmányban való garantálása a politikai állam területére tartozik és nem a politikai rendszer területére. Nem várható el az alkotmánytól, hogy a politikai rendszer tekintetében akár hatalomelosztást teremtsen, akár pedig bármiféle változást önmagában teremtsen. Ha a párt egypártrendszert akar és ennek alkotmányossági biztosítékait is meg kívánja teremteni, akkor ezzel azt is mondja, hogy nem kíván egyesülési jogot, nem kíván alkotmányosságot. Mert az alkotmányosságnak egyik immanens része az, hogy az emberek egyesülnek, párttá szerveződnek. Az, hogy a létrejövő pártok részben nem lesznek szocialista programmal rendelkezők, természetesen politikailag kezelendő kérdés és természetes, hogy ezzel az MSZMP-nek fel kell venni a harcot. De ez a harc nem jelenthet közhatalmi eszközzel való harcot. Majd elmondta, hogy indokolatlannak tartja a sajtótörvény módosítását az új alkotmány létrehozásától függővé tenni, hiszen az egyesülési és gyülekezési törvénnyel sem vártuk meg az új alaptörvényt.

ANDICS JENŐ:

szerint az alkotmány a gyülekezésről és az egyesülésről olyan általánosan rendelkezik, hogy a meglévő alkotmány mellett is a témában törvény alkotható. A sajtószabadsággal kapcsolatban azonban az alkotmány a jogi szabályozás csak bizonyos lehetőségeit hagyja nyitva, ugyanis van egy olyan kitétele a szólásszabadságról, amelyet egy korszerű sajtótörvénynek nem szabad tartalmaznia. Tehát újra kell fogalmazni, először az alkotmányban a szólásszabadságra vonatkozó részt, és csak ezután következhet a sajtótörvény módosítása. De egyéb gazdasági háttere is van annak, hogy a sajtótörvénnyel várni kell. Ami az egypártrendszer kérdését illeti, lehet, hogy ez a sztálinizmushoz kötődik, és ma az egypártrendszerű politikai rendszer is sztálinista. „Én azonban ezt fölvállalom" — hangsúlyozta Andics Jenő —, mert a szocializmusról van szó és mert többpártrendszer esetében ez a párt azonnal megbukna. Nem igen bírná ki egy másik párttal a versenyt, ami rendszerváltást jelentene. Ezt pedig meg kell akadályozni. Egyetértett a politikai államal kapcsolatban a Halmai Gábor által megfogalmazottakkal. Azzal azonban nem, hogy ebben a politikai államban polgári szerveződésű párt jöjjön létre, ebben a helyzetben. Ne tegyük gyakorlati politikai küzdelem függvényévé, hogy polgári berendezkedésbe megyünk át, vagy sem — mondotta. — „És ha ettől vagyok sztálinista, akkor azt fölvállalom" — fejezte be válaszát.

HERÉDI ISTVÁN

(szociológia tsz.) Andics Jenőnek ahhoz a kijelentéséhez kapcsolódott, mely szerint ez a párt egy pártközi küzdelemben megbukhat. Kell ez a párt? — tette fel a kérdést. Nem lehet ezt a pártot átalakítani, megváltoztatni, hogy ne sztálinista párt legyen? Majd megkérdezte, honnan adódik az előadó optimizmusa, hogy a párt meg tudja magát újítani? Mert ha erre valóban képes, akkor nem kell megijednie. De ehhez egy jó pártra van szükség.

SELMECI JÓZSEF

(politikaelmélet tsz.) egy tévhitet kívánt eloszlatni, amikor történelmi tényeket sorakoztatott fel arra vonatkozólag, hogy az egypártrendszer nem a sztálinizmus szüleménye.

SZARVAS LÁSZLÓ

(pb-titkár) megjegyezte, illúzió azt hinni, hogy egykönnyen le tudjuk vetkőzni a sztálinizmust. Természetesen küzdeni kell a felismert sztálinizmussal szemben, de ez annyira a csontjainkba ívódott, hogy csak az idő múlásával fogjuk tudni véglegesen levetkőzni.

KŐVÁRI GYÖRGY

(munkatud. tsz.) elsősorban a gazdaságpolitikai kérdésekre reagált. Egyetértett az előadóval abban, hogy hosszú távú folyamatok következménye a jelenlegi krízis és ma már rendkívül szűk a gazdaságpolitika mozgástere. Helytelen lenne azonban minden botlást a hosszú távú folyamatok számlájára írni, ugyanis az utóbbi hónapok gazdasági döntései sem felelnek meg maradéktalanul a kormányprogram stabilizációs és kibontakozási céljainak. Gyakran szűk fiskális szemlélet uralja a gazdaságirányítás szemléletét. A gazdaságpolitikai propaganda sok fontos kérdést szakszerűtlenül és egyoldalúan tálal, valósággal hergeli a közvéleményt. Példa erre az adórendelet. Ez egy korszerű irányítási technika, bármennyire berzenkedünk ellene. A progresszív adókulcsok teljesítményvisszatartó hatásának ostorozása szakmailag megalapozatlan. Az igazi probléma a bevezetés időzítése, egy prosperáló gazdaság körülményei között egészen máshogy fogadta volna a társadalom. Emellett a személyi jövedelemadóból befolyt összeget nem sikerült decentralizálni, hogy az állampolgárok számára a lokalitásokban átláthatóvá tegyük, hogy tulajdonképpen milyen közkiadásokat finanszíroztunk a pénzükből. Végül az adóreform örve alatt árasítottuk a támogatásokat, gerjesztve az inflációt és gyengítve a szerkezetátalakítás eszközrendszerét. Erről keveset beszélünk, pedig ez már az új gazdaságpolitika melléktermeke. Vagyis elvileg nem az adóreform, hanem a bevezetésének a konkrét körülményei és kivitelezésének technikája okozza az anomáliákat és szüli a kedvezőtlen politikai hangulatot. Ugyancsak a kormányzat gyengeségének tekinthető, hogy a szocialista exportért járó korábbi támogatás fokozatos megszüntetésének meghirdetése utáni nagy vállalati nyomásra meghátrál és árfolyamlépéseket tervez. Ide sorolható a pécsi bányászok pénzének bruttósítása után a hűségpénz újbóli kifizetése, továbbá a munkanélküliség kezelésének és a munkanélküli segély intézményének megoldatlansága is.

KOVÁCS SÁNDOR

(vezetés sz. tsz.) jelezte, hogy a pártapparátus átalakítását a politikai folyamatok megváltoztatásával kell kezdeni, mert az van hatással az apparátusra nem tagjainak kicserélése. Az új vezetés természetesen nagy reményeket fűz a végbement személycserékhez. Ezzel szemben meglepő, hogy azok a bizottságok, amelyeket a megújulás kidolgozása érdekében hoztak létre, a régi gárda embereivel vannak tele, akiknek a vonaláért és teljesítményéért ma a vezetés sem politikailag, sem egyébként nem vállal felelősséget. Nem tudni, ezek után mi fog ebből kijönni — tette fel a kérdést. Majd felhívta Andics Jenő figyelmét előadásának egy önellentmondására. Andics Jenő véleménye szerint, miután ez a rendszer nem saját talaján fejlődik, ezért kénytelen politikailag konstituálni magát, és ebben van szüksége az egypártrendszerre. Mit ér a rendszer — hangsúlyozta Kovács Sándor — a maga politikai konstituálásával akkor, amikor az a fajta konstituálás akadályozza meg abban, hogy a hiányzó alapokat megteremtse. Véleménye szerint a párt a politikai intézményrendszer reformját is azért tűzte célul, mert kiderült, hogy igazából az az akadálya annak, hogy a saját alapjait kiépítse. A politikai megújulás a feltétele annak, hogy az alapokat létrehozzuk, hogy az átmeneti korszakot megrövidítsük, vagy helyes irányba manőverezzük. A történelmi tapasztalatok, másrészt a gazdaság objektív tényei nem támasztják alá Andics Jenő állításait.

VARSÁNYINÉ SZABÓ MÁRIA

(politikaelmélet tsz.) szerint a legsürgetőbb, hogy a párt meghatározza önmagát és ebből következően meghatározza azt a programot, amely politikai főhatalmat gyakorló pártnak programja kell, hogy legyen. Annak ellenére, hogy az előadó többször is hangoztatta, hogy a változásokra nincs idő, fel kell ismernie végre a pártvezetésnek, hogy azonnal és minden aggályoskodást félretéve változtatni kell.

ANDICS JENŐ

véleménye szerint nincs szükség most egy új pártprogramra. A feladatterveket kell nyilvánosságra hozni, amelyben világosan következnek egymás után a részfeladatok és programok, melyeknek megvalósulásával három éven belül a párt is megújul. Nem lát biztosítékot arra sem, hogy új módon tudná magát definiálni a pártvezetés vagy a párttagság. Csak egyféleképpen működő pártot ismerünk, hogy milyennek kellene lennie, azt nem tudja senki, mert nincs rá tapasztalat, azt ki kell kínlódni.

VÁGI FERENC

(agrár tsz.) az iránt érdeklődött, hogy a reformok során miféle szocializmus alakulhat itt ki? A kérdést a közvélemény is gyakran felteszi, de nem kap feleletet.

ANDICS JENŐ

hangsúlyozta, hogy erre a kérdésre nem is fog a közvélemény választ kapni, mert nincs szükség új katekizmusra. Valamennyi tőkés ország állampolgárának nagy része tökéletes biztonságban él, fejlett kapitalizmuskép nélkül. Egzisztenciális biztonsága van, követhető programokat lát, ezért perspektívája van. Ezt kell nekünk is megteremteni! — majd így folytatta: A párttagságnak észre kell venni, hogy ez a párt radikálisan meg akarja magát újítani. Egy sor folyamat elindult ennek érdekében, de mindennek megvan a maga kifutási ideje. A tartalmi megújuláshoz három hónap nem elég. Éppen ezért nem tartja jogosnak azt a kritikát, amelyik az elmúlt három hónap alapján úgy érzi, hogy a párt tehetetlen. Ez a hangulati elem indokolt, mert hosszú volt a várakozási idő. Jogos a türelmetlenség, de cserében megértést is kellene a párttagságtól kérni, hogy a megújulás irányába haladó pártvezetést támogassa és ne támadja, rövid távon számonkérve tőle, ami számonkérhetetlen, ami ilyen rövid idő alatt megoldhatatlan. Egymásfél év után teljes joggal folyhat majd bele a párttagság azokba a vitákba, amelyeknek az előkészítése már folyamatban van — fejezte be Andics Jenő a kérdésekre adott válaszait.

H. E.

A PÁRBESZÉD FELTÉTELEI

Beszélgetés Molnár Gusztávval

— Összel két szemináriumot tartasz a Közgazdasági Egyetemen. Az egyikben a román eszmetörténetet tekinted át. Miért fontos ez a téma és milyen tanulságokat tartalmazhat számunkra?

— Az első előadást éppen ennek a kérdésnek a megválaszolására szánnám, hogy miért fontos számunkra a román eszmetörténet, pontosabban a társadalomtörténet, a különféle ideológiai irányzatok történetének a megismerése. Tartalmilag elmondhat valamit a sorozat címe: *nemzeti öncélúság és antidemokratikus nacionalizmus a románoknál.* Tehát közelebbről egy irányzattal fogok foglalkozni, azzal, amelyet a román eszmetörténet fő irányának tekintek. Mindkét előadássorozatom — az erdélyi magyarság 1918 utáni helyzetével foglalkozó is — lényegében álcázott politológiai, pontosabban politikafilozófiai előadássorozat lesz.

— Hol vannak ennek az irányzatnak a gyökerei? Kapcsolódik-e már a kezdetekben a magyar eszmetörténethez?

— Megközelítésmódom eltér a Magyarországon meghonosodott gyakorlattól. Itt komoly hagyománya és kiváló szakemberei vannak annak, hogy a román jelenséget az erdélyi románságon keresztül közelítsük meg. Eljött az ideje annak, hogy a kérdést, Erdélyt hipotetikusan zárójelbe téve, regáti nézőpontból vizsgáljuk. A román közgondolkodásban és politikafilozófiában ugyanis nem az erdélyi nacionalizmus túlzó, de mégiscsak közép-európai környezetben elhelyezhető irányzata vált uralkodóvá, hanem a múlt század második felében, Eminescuval induló eszmetörténeti lánc, amely a radikális Nyugat-ellenesség és demokráciaellenesség, a román autochtonizmus, a román őseredetiség jegyében indult meg. Ez volt az a pillanat, amikor úgy tűnt, az angolszász modell világmodellé válik, de már jelentkezett e modell strukturális alkalmatlansága arra, hogy az Európán kívüli térségekben gyökeret verjen. Ahol nem hatotta át a társadalom mélyszerkezetét, bekövetkezett a Nyugat-ellenes reakció, mely a társadalmi mélyrétegekre támaszkodva próbálta a politikai-jogi felépítményrendszert — az „őseredetiség"-nek megfelelően — diktatórikusan átrendezni. Ez a törekvés a román politikafilozófia legveszedelmesebb — és számomra — legizgalmasabb irányzata.

— Voltak-e Romániában párhuzamos ideológiák? Ha igen, mennyiben térsz ki ezekre?

— Ennek az irányzatnak a legutóbbi évtizedekig volt ellenzéke, sőt, sokáig az autochtonizmus volt ellenzékben. Románia jogi és politikai intézményrendszere a belga alkotmány átvételével nyugati mintára alakult ki. A múlt század végén érdekes parlamenti „váltógazdálkodás" folyt, melynek komoly ideológiai irányzatai voltak. A *Bratianu*-család által vezetett liberális pártot említeném, mely évtizedekre meghatározta a politikai életet. Ekkor írták alapműveiket a román társadalom fejlődéséről *Eugen Lovinescu* és *Stefan Zeletin.* A hozzájuk hasonló jelentős egyéniségek azonban elszigetelődtek, a húszas-harmincas években az igazán kreatív személyiségek egytől egyig az autochtonizmus alapjaira helyezkedtek. Következésképpen egész viszonyulásunk ambivalens kell legyen. Meg kell értenünk azokat a belső mechanizmusokat, amelyek ezt az irányzatot túlnyomóvá tették Romániában. Ha kimutatom például *Mircea Eliade* vagy a jeles történész *P. P. Panaitescu* szövegeiből, hogy az említettek az etnokratikus totalitarizmus hívei voltak, ez nem jelenti azt, hogy le kell söpörnünk az asztalról életművüket. Nem véletlenül vált Eliade és *Cioran* világhírűvé később: ezek az emberek zsenik voltak! Ezért olyan döbbenetes a képlet. Ciorannak rendkívül rokonszenves nézetei vannak arról, hogy a román egy kis kultúra, egy történelmen kívüli nép, s ezzel az autochtonizmus irányzatával döntő pontokon szembefordult. Szélsőséges, szkepticizmusával az irányzat disszidens gondolkodója lett, s így tulajdonképpen érthető, hogy a mai elviselhetetlen sivársággal szembenálló fiatal román szociológusok, filozófusok hozzá és Eliadéhoz folyamodnak alternatíváért. Szörnyű a mai román értelmiség számára, hogy legjobbjaik

szélsőségesen diktatórikus kiutat véltek találni

Románia számára a kisnemzeti létből. „A kis kultúrák számára — írja Cioran — a diktatúra az egyetlen eszköz, amelylyel úrrá lehetnek tehetetlenségükön. Olyan közösség kell, amely arra vágyik, hogy uralkodjanak fölötte, mert önmagában nem képes semmire. Bármilyen megoldást keresnénk is Románia számára, tudnunk kell, hogy évszázados botorkálásának csak egy diktatorikus rendszer vethet véget. A demokrácia túl sok energiát fecsérelt el anélkül, hogy azt valamilyen nemzeti cél szolgálatába állította volna. A diktatúra majd mindent kisajtol belőlünk. Semmi sem maradhat feltáratlanul és felhasználatlanul. Románia végsőkig feszített húr legyen, amikor erőltetett menetben megindul történelme útján. Minden megtett lépéssel fokozódó fenyegetés." Cioran nem regionális jelenség a román kultúrában. Mint ahogy Eliade — akit nem kell (?) bemutatni — *Noica*, a legnagyobb formátumú századi román gondolkodó, *Traian Herseni*, a legtehetségesebb *Gusti*-tanítvány, vagy a *Iorga* utáni történésznemzedék talán legkiválóbbja, P. P. Panaitescu sem az. A tény, hogy mindannyian a *Vasgárda* hívei voltak, nagyon súlyos zavarokra, súlyos értékvesztésre utal, amellyel a legeurópaiabb román értelmiségnek sem volt még bátorsága szembenézni. Nem a mi dolgunk, hogy helyettük ezt a szembesülést elvégezzük — de kritikátlanságukból, abból, hogy képtelenek önmagukhoz felnőtt módon viszonyulni, mi is okulhatunk. Végeredményben kettős célt igyekszem szolgálni az előadássorozattal. Bevezetni — talán nemcsak a fiatalokat — egy a Kárpátokon túli szellemiség belső struktúrálódásába. A másik: bármilyen súlyos konfliktusok terhelik is a magyar—román viszonyt, mindannyian tudjuk, hogy párbeszédre kell törekednünk. Ha mi megismerjük a román szellemi élet előtörténetét, joggal várhatjuk el, hogy a román értelmiség viszonyuljon valamilyen módon ehhez a hagyományához, ha kell, határolja el magát tőle, próbálja immanensen meghaladni ennek zsákutca-jellegét. Mi magyarok, ha nem is jutottunk túlságosan messzire ezen az úton — hiszen hasonló gondokkal a magyar szellemi élet is küzdött —, szembesülni tudtunk zsákutca-struktúráinkkal. Arra, hogy az európai értékrenden belül identitásunk elveszítése nélkül elhelyezkedjünk, az önmagunkhoz való kritikai viszonyulás képességénél fogva ma már elvileg képesek vagyunk. Kérdésesnek tartom, hogy a románok mikor és hogyan tudják elvégezni ezt a munkát — anélkül, hogy egy pillanatig is kételkednék kulturális elitjük képességeiben. Szeretnék ehhez a munkához — a jelenlegi román szellemi és történelmi helyzet zsákutcájának megvilágításához — a magam szerény eszközeivel hozzájárulni.

— A romániai magyar eszmetörténetet ezzel párhuzamosan vizsgálod?

— Bizonyára azt várják el tőlem, hogy történeti áttekintést nyújtsak az erdélyi magyarság 1918 utáni helyzetéről. Ezt elvégzik a történész-szakemberek. Én azt igyekszem megvilágítani, hogyan látta magát az erdélyi magyarság. Bizonyos szellemi gócpontokat keresek '18-tól '88-ig. Összefügg ez azzal a reflexív képességgel, amely jellemző a *Bretter* utáni Erdély magyar filozófikus, ideológikus gondolkodására. Ebből a starthelyzetből próbálok visszatekinteni, nem lépek föl azzal az igénnyel, hogy az erdélyi magyarságnak akár csak a jelenlegi szellemi képletét is képviseljem. Hogy legyen némi fogódzó: a *Nem lehet*-vitából fogok kiindulni. *Makkai Sándor* református püspök, az erdélyi magyarság vezető ideológusa 1936-ban átjött Magyarországra. Óriási konsternációt keltett a dolog, szinte valamennyi magyar lap állást foglalt a kérdésben. Nem akarom Makkai lépését minősíteni, ez a vita azonban alkalmat adott minden, a kisebbségi helyzeten elgondolkodó ember számára, hogy világosan kifejezésre juttassa az álláspontját arról, hogy

lehet-e vállalni a kisebbségi létet,

s ha igen, milyen feltételek mellett. Ezeket az álláspontokat akarom hitelesen bemutatni, hogy együtt gondolkodhassunk el róla.

A következő kérdés túlmutat a belső erdélyi problematikán. Mit jelent az, hogy az erdélyi magyar kultúra szerves része a magyar kultúrának? Ne képzeljük azt, hogy a magyar kultúra „házába" az erdélyi tégláknak csak úgy minden további nélkül be kell épülniük. Az eleven szellemiség a lényeg. Erdélyben, belső vitáinkban következetesen összmagyar álláspontra helyezkedtem, de most már féltem, és igyekszem megőrizni az Erdélyben kialakult szellemiséget. Nem az a legnagyobb baj, hogy tényszerűen keveset ismerünk az erdélyi magyarság politikai és ideológiatörténetéből, kultúrájából: a viszonyunk problematikus. A legjobb indulattal is úgy közeledünk e kérdéskörhöz, mint valami *más*hoz, amit meg kell ismernünk. Az nem lehet követelmény, hogy az erdélyiség föloldódjon az összmagyarságban. A román—magyar viszony kulcskérdése a magyar—magyar viszony. A románsággal való értelmes párbeszédnek tehát csak az egyik feltétele az, hogy a román értelmiség a saját múltjához kritikusan visszanyúljon, a másik az, hogy megismerjük nemcsak azt, amit Erdélynek az elmúlt nyolcvan év alatt el kellett viselnie, hanem azt is, amit teremtett.

FILEP TAMÁS GUSZTÁV

A tüntetésről és a nagygyűlésről

— A tüntetés szervezésében a FIDESZ-szel együtt magam is részt vettem. Elég lelkes volt az egész gárda, s ez a Dimitrov tértől a Vörösmarty térig még csak fokozódott, úgy tűnt, hogy egy jó kis alulról jövő tüntetésnek vagyunk a részesei. Ez aztán a Vörösmarty téren eltűnt, sajnos nem volt jó a hangosítás sem, és némi fejetlenség is volt, ez még nem lett volna baj, de ekkor már sejtettük, hogy egy koreografált esemény részeseivé váltunk. Az igazi rossz érzés a Parlament előtti úttörő esztrádműsor láttán tört rám. A spontán lelkesítő együttlét varázsa szétfoszlott: egy hosszú unalmas, előre megkoreografált, körülreflektorozott esemény lett belőle, egyáltalán nem a spontán társadalmi mozgást mutatta. Nem tudom, lehet-e Magyarországon jobb tüntetést szervezni, de bízom benne, hogy igen, csak nem szabad hagyni, hogy néhányan kisajátítsák az ügyet.

Én az építkezés leállítását nagyon fontosnak tartom és a népszavazás kiírása szerintem az egyetlen olyan döntés, amit a parlament a demokrácia megcsúfolása nélkül hozhat. E követelés részeként nagyon fontosnak tartom a tüntetést. Az építkezéssel kapcsolatban azt veszem észre, hogy a taktika hírzárlat — bár a látszat mást mutat —, és az építkezés gyorsítása. Bár nem nagyon bízom benne, hogy az országgyűlés veszi magának a bátorságot ahhoz, hogy azonnal leállítsa az építkezést, és mégis, ezt a kicsi esélyt is igyekszik a hatalom lehetetlenné tenni, bár szavakban mást mondanak. Szerintem a képviselők nincsenek megfelelően tájékoztatva, és nem is lesznek, sejtésem szerint utolsó pontként tűzik majd ki ezt a témát az országgyűlésen, amikor a képviselők már fáradtak lesznek. Azt hiszem a hatalom törekvése az, hogy visszafordíthatatlanná tegye ezt az ügyet. Én egyébként az országgyűlést is manipulálhatónak tartom, és a népszavazás tisztaságában is csak ENSZ ellenőrző biztosak jelenlétében tudnék hinni.

(Both Vilmos)

— Praktikus szempont döntötte el, hogy én a nagygyűlésre mentem: olvasnom kellett a könyvtárban és a tüntetésre nem értem volna oda. Innen is elkéstem és a Pozsgayt hallottam csak. Úgy éreztem, mintha megpróbálna kapaszkodni valamibe, amin már régen túlhaladt az idő. Nem hiszem, hogy újat mondott a pártkonferencia előtti gondolataihoz képest, most is ugyanazokat hallottam, demokrácia, Közép-Kelet-Európa, konszenzus, nemzeti egység és ilyesmi. Úgy tűnik, mintha nem tudna váltani, vagy nem tudna reflektálni arra, ami történik. Nem tudom, hogy társadalmi bajainkat lehet-e erkölcsileg akárcsak leírni is, ilyesmikkel, hogy demokratikus szocializmust építsünk, mert az felel meg nemzeti karakterünknek és hasonlók. Demagógnak is éreztem sok szempontból, jelszószerűnek. Ezt le lehetett mérni a tömegen is, bár nem tudom, mennyire volt „mozgósított" a tömeg. Jelszószerűen, elsősorban a tömeg érzelmeire hatva beszélt, ez nekem már korábban sem tetszett és most sem. Azt sem hiszem, hogy erkölcsi válságról van szó, ez szerintem csak következmény. A sztálinizmusnak az az elítélése, ami itt szóban folyik, nem megy túl Hruscsov korabeli beszédein. Ennek a struktúrának a tudományos elemzése hiányzik, és mintha tudatosan kennék ezt el. Amíg tudományosan nem tárják föl, hogy mi a sztálinizmus, addig nem tudjuk, mit kell kidobni az elméletből, és a gyakorlatból, és mivel kell bővíteni. Ami itt folyik, az szimpatikus eszmék összeollózása, csak éppen a gyökerek hiányoznak, az, hogy vajon miként lehet ezeket a nyolcvanas évek magyar valóságába beültetni.

(Durucskó Mihály TEK-es tudományos ösztöndíjas)

Vendégprofesszori szeminárium

Ebben az évben újra beindítjuk azt az előadás-sorozatot, amelynek keretében más meghívások alapján Budapesten tartózkodó neves külföldi előadókat hívunk meg előadások tartására. A szeminárium célja kettős: a hallgatók kiemelkedő színvonalú előadásokat hallgathatnak angol nyelven, s ez jó nyelvgyakorlási lehetőséget kínál.

Az idei előadás-sorozat anyagiban fog különbözni a tavalyitól, hogy idén — a hallgatók kérésének megfelelően — két előzetesen megadott témára fogunk koncentrálni:

1. Nagyvárosok térbeni-társadalmi szerkezetének nemzetközi összehasonlítása. Városi szegénység, hátrányos helyzetű etnikai kisebbségek a nagyvárosban.

2. Gazdasági növekedés és a társadalmi szerkezet változásai.

Az előadások *csütörtökönként, 16 órai kezdettel, a 399. sz.* teremben kerülnek megtartásra. Az előadások nyelve *angol.* Az egyes előadásokra vonatkozó információt a szociológia tanszék I. emeleti hirdetőtábláján folyamatosan közöljük.

Felvehetik: IV. évfolyamos szociológia másodszakos hallgatók és nem szociológia szakos hallgatók is fakultatív tárgyként.

Szociológia tanszék

ALKOTMÁNYOZÁSRÓL *egy „másként gondolkodóval"*

Az alkotmányreform egyik előkészítő bizottságának tagja *Halmai Gábor*, a gazdasági jogi tanszék munkatársa. Mint a reformmunkálatok megkezdéséről hozott minisztertanácsi döntés utáni tájékoztatóból kiderült, egyetemünk oktatója az ún. „másként gondolkodó" szakemberek egyikeként kapott meghívást az állampolgári jogok kérdését feldolgozó bizottsága.

— Mit szóltál ahhoz, hogy kétgyerekes családapaként ezt a politikailag diszkriminációt ragasztottak rád? Mégis, kihez képest vagy te „másként gondolkodó"?

— Nem tudok mit szólni ehhez, mert nem tudom, mit akart mondani ezzel a jelzővel az, aki használta. Erről őt kellene megkérdezni! Annyiban biztos, hogy „másként gondolkodó" vagyok, amennyiben elfogadhatatlannak tartom, hogy továbbra is politikai elvárásoknak vessék alá a jogi szakma szabályszerűségeinek érvényesülését. Tagadom annak jogosultságát, hogy a jogot a politika eszközévé tegyék, hogy politikai erők jogi eszközökkel bonyolítsák le vitáikat, küzdelmeiket. Megvannak erre a politika saját technikái. Ahogy Horváth Barna egykori jogtudósunk fogalmazta: „A demokrácia csakis a jog módszereivel valósulhat meg, mert a joguralom követelményeit nem lehet büntetlenül elhanyagolni."

Nem szívesen politizálok, ahhoz a szakmához nem is értek. Mivel azonban nálunk mindent áthat a politika, vagy másképpen szólva a jogállamiság csorbát szenved; mindenki politizál, aki szakmai szakszerűségekre, az én esetemben a jogi szabályszerűségek követelményeire hivatkozik.

— Hogyan zajlanak az alkotmányreform munkálatai?

— Az első lépésben úgynevezett állami bizottságok kapták feladatul az alkotmány 1-1 részterületének felülvizsgálatát. Ezek az államigazgatástól független testületek, bár az államigazgatásban dolgozó szakemberek is részt vesznek munkájukban. Résztémájukra vonatkozó koncepciójukat október végére kell kidolgozniuk e bizottságoknak. E részanyagok egyesítése után november végére kell összeállnia az új szabályozás első variánsának. Ezt az év végéig két bizottság tárgyalja meg. Az egyik a parlament összefoglaló, „csúcs" bizottsága, a másik a párt KB által felkért, az állami testületektől független bizottság. A tervek szerint május 31-éig dönt a KB arról, hogy milyen törvénytervezet kerüljön társadalmi vitára. Ezeket a vitákat a jövő év november 30-ig kellene lefolytatni, december 31-ig a Minisztertanács elé kerülne az anyag s elvileg 1990 első félévében még a most hivatalban lévő parlament megvitathatja és elfogadhatja az új vagy a megújított alkotmányt.

Az állampolgári jogokkal foglalkozó bizottságban én az egyesülési, gyülekezési és sajtószabadság szabályozására vonatkozó elképzeléseim leírását vállaltam.

— Melyek ennek a lényegi elemei?

— Megítélésem szerint mindhárom szabadságjog tekintetében a kodifikációnak abból kell kiindulnia, hogy az alkotmányosság kritériumainak megfelelő alkotmányos szabályozás nem korlátozódik kizárólag az alaptörvényre. Ha nem kívánunk az 1974-es jugoszlávhoz hasonló terjedelmű alkotmányt alkotni, akkor az alkotmányos jelentőségű normák egy részét az alaptörvényhez szorosan kapcsolódó — esetlegesen a többi törvényhez képest jogalkotási szempontból is kitüntetett — ún. organikus törvényekben kell elhelyezni. Így kell ennek történnie valamennyi alapvető állampolgári jog tekintetében.

A törvényi és az alkotmányi szabályozás viszonyát illetően a lényeg az, hogy azok közös alkotmányossági kritériumok alapján készüljenek. Ezeket a kritériumokat pedig nem az alkotmány előkészítése során kell kialakítani, ezek közel két évszázada ismertek. Az ember és polgár jogainak 1789-es deklarációja ezt így fogalmazza meg: „Az olyan társadalomnak, amelyben a jogokat nem biztosították intézményesen és amelyben a hatalmi ágakat nem választották szét, nincs alkotmánya." Az állampolgári jogok szempontjából ez azt jelenti, hogy nem tekinthető alkotmányosnak az a törvényi és alaptörvényi szabályozás, amely az alapjogok történetileg kialakult és Magyarország által is becikkelyezett nemzetközi egyezményekben is megjelenő standardjának nem felel meg.

Meg kell jegyeznem, hogy elképzelhetőnek tartom azt a megoldást, hogy az alkotmányt megelőzően alapvető intézmények törvényi szabályozására sor kerüljön. Sajnálatos módon azonban a közelmúltban társadalmi vitára bocsátott egyesülési, illetve gyülekezési jogról szóló törvénytervezet számos vonatkozásában nem felel meg az alkotmányosság nemzetközi jogi dokumentumokban is szereplő követelményeinek. Ezért az általam az alkotmányi szabályozás során érvényesítendőnek tartott elveket lehetőség szerint a tervezetek átdolgozása során is figyelembe kellene venni. Ha ez nem sikerülne, akkor az alkotmányra hárulna az a nehezen megoldható feladat, hogy e korlátozó jellegű törvényi szabályokat utólag „visszarendezze".

K. S.

Vendégünk lesz Faludy György

Harminckét év után újra itthon Faludy György, a Villon-balladák átköltője, az 1938-ban, majd 1956-ban emigrációba kényszerített, jelenleg Torontóban élő 78 éves magyar költő. Szeptember 26-án este 7 órakor vendégünk lesz a Közgázon, a Társadalomtudományi Klub, a Széchenyi István Szakkollégium, a Rajk László Szakkollégium, a Támpont és a Fiatal Közgazdászok FIDESZ csoportja szervezésében. (A „koalíciót" az ő kedvéért hozták létre.) Az előadás előtt fél 6-os kezdéssel vetítik Böszörményi Géza és Gyarmati Lívia róla készült filmjét, kapható lesz Pokolbéli víg napjaim című könyve, belépőként pedig műveiből készült összeállítást kapnak kézhez a résztvevők.

Bánfi Tamás megvédte nagydoktori értekezését

A Közgazdász tavasszal mutatta be Bánfi Tamást. Az akkori portrét most ki kell egészítenünk azzal, hogy szeptember 13-án, az Akadémián megvédte a Pénzelmélet alapvonalai című doktori értekezését.

Mai tudásunk a pénzelmélet néhány lényeges kérdésében már meghaladta a marxi megállapításokat, a tudomány azonban még nem minden problémára adott megnyugtató választ. Bánfi Tamás doktori értekezésének középpontjában az a kísérlet áll, hogy — végiggondolva a marxi fogalomrendszert, s az azt követő tanításokat, beleértve a politikai gazdaságtan oktatást — megoldja az értékmérés értelmezése körüli bizonytalanságokat. A disszertáció természetesen a pénz valamennyi funkciójának újraértelmezésével is foglalkozik. Fő érdeme — amit a vita bizottságának tagjai (például Mátyás Antal, Erdős Tibor) is kiemeltek —, hogy felismerte a marxi rendszer egy ellentmondását: a marxi fogalomrendszer csak aranypénzrendszerben, változatlan munkatermelékenység és munkaintenzitás esetén konzisztens, egyébként ellentmondáshoz vezet.

A kutatás módszerét, az állítások egy részét a disszertáció opponensei is és a bírálóbizottság is elismerte, más részével vitatkoztak. Az Akadémia kistermében a népes hallgatóság parázs vitának lehetett tanúja. A bírálóbizottság Bánfi Tamás számára javasolta a közgazdaságtudomány doktora fokozat odaítélését.

— mg —

KISZ—FIDESZ-vita

szervezését is tervezi a KISZ-bizottság klubja az őszi félév során. Amennyiben a partner elfogadja az ajánlatot, akkor a KISZ országos értekezlete után tartanák meg ezt az eszmecserét. Ezenkívül a sztrájkok, a párt és a gazdaság viszonya, az infláció (várható fejleményei), valamint az oktatási rendszerek hatékonyságának témakörei kerülnek terítékre.

Jó tanuló, jó sportoló 2. helyezett

Hortobágyi Krisztina külgazd. IV. év

— Kriszti, mit is sportolsz?

— Idén fogok jubilálni, ugyanis épp 10 éve kezdtem el röplabdázni. De világéletemben mindig sportoltam valamit, korábban próbálkoztam kosárlabdával, kézilabdával és atlétikával is. Atlétaként igen ígéretes jövőt jósoltak nekem, de nem volt igazán kedvem hozzá. Végül is a röplabdánál kötöttem ki.

— Milyen csapatban játszottál a Közgáz előtt?

— A NIM SE-ben kezdtem. Ez később megszűnt és Vasas lett belőle. Ott játszottam az utánpótlásban egészen az érettségiig. De az akkori nagycsapatban Bardi Gyöngyiék mellett kevés esélyt láttam arra, hogy én is bekerüljek, ráadásul nem is vettek fel elsőre az egyetemre. A Medimpexhez mentem dolgozni, mellette pedig az MHD (most az NB I-es Ganz Danubius) csapatában játszottam.

— 1984-ben felvettek az egyetemre. Rögtön átigazoltál?

— Igen, azóta itt játszom. A csapat akkor NB I-es volt, tavaly azonban kiestünk.

— Ha jól tudom, most viszont újra az NB I. felé kacsintgattok.

— Igen. Ennek a csapatnak kell 1-2 év, hogy rendesen összeérjen. Idén egyértelműen esélyesek vagyunk a feljutásra. Átalakult a csapat is, döntően egyetemisták játszanak benne.

— Nemcsak egyszerű mezőnyjátékos vagy, hanem csapatkapitány is. Milyen plusz terheket jelent ez a tisztség?

— Nagyon szeretném, ha az Országos Egyetemi és Főiskolás Bajnokságra egy nagyon jó csapattal tudnánk kiállni. Eddig sajnos nem voltak igazán jó eredményeink, ezen szeretnék változtatni.

— Mennyi idődet veszi el az edzés?

— Hetente 4 edzés van. A baj csak az, hogy különböző évfolyamokra járnak a csapattagok, mindenkinek más az órarendje, nehéz összeegyeztetni az időpontokat. Csak egy terem van, így a kosarasokkal is osztozkodnunk kell.

— Az egyértelmű, hogy a röplabda borzasztóan fontos számodra. És még mi?

— A röplabdázásra és nyelvtanulásra adtam a fejemet.

— Ezek meglehetősen időigényes szenvedélyek (persze melyik nem az?). Jut-e időd kikapcsolódásra is?

— Elég kevés. Ugyanis egyedül élek, és szeretnék a szüleimtől anyagilag teljesen független lenni. Ezért a maradék időmben általános iskolásokat korrepetálok, és ha kell, takarítást is vállalok.

— Van egy kutyád, órá is kell időt szakítani.

— Most már két kutyám van. Persze, hogy velük is kell foglalkozni, de ez nem teher. Ennyi foglalatosság mellett hétköznapokon nemigen tudok kikapcsolódni, hétvégeken azonban el-eljárogatok egyetemi klubokba.

— KDC?

— Általában ide, igen, de a SOTÉ-n is viszonylag gyakran megfordulok.

— Lassan-lassan neked is kifelé áll a szénád az egyetemről. Van már valami elképzelésed arról, hogy mi leszel, ha nagy leszel?

— Az a legfontosabb, hogy a három tanult nyelvet — német, francia, angol — használni tudjam a munkámban. Izgatja a fantáziámat, hogy a vegyesvállalatok, külképviseletek meg tudnak-e maradni az állam kezében, vagy pedig kitúrják őket. A szakszemináriumom is ezzel kapcsolatos. Majd meglátjuk.

— További sok sikert a röplabdában és a tanulásban is.

Bartha Emese

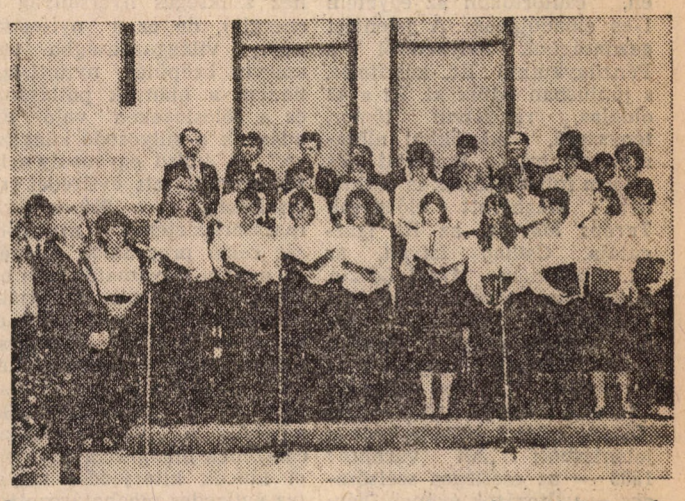

Énekkarunk színvonalas műsorral emelte az évnyitó ünnepség fényét

Gondolatok egy erőműről

Nehéz higgadtan beszélni a bős—nagymarosi vízlépcsőről (bnv), főleg az utóbbi hetekben, amikor már megnyíltak az ellenzők hírcsatornái és egyre újabb megdöbbentő adatok kerülnek napvilágra.

Mivel, hasonlóan több millió honfitársamhoz, én is laikusnak számítok, ezért nincs szándékomban a vízlépcső szakmai hátteréről beszélni. Mindössze egy kevéssé hangoztatott tényt szeretnék közölni.

A teljes vízlépcsőrendszer kapacitása 846 MW. A szerződések alapján ennek 50 százaléka illeti meg a magyar felet. Közismert, hogy *az első húsz évben szinte semmilyen energiához nem fogunk jutni a törlesztések miatt.* A törlesztések után egy 423 MW-os erőművel fog gyarapodni a magyar energiarendszer. Ez 2016 után az ország elektromos *áram szükségletének 3—4 százalékát fogja biztosítani.* Hogy megkapjuk a beruházás „hasznos" oldalát, még meg kell említeni a hajózásra gyakorolt kedvező hatásokat, jóllehet a Budapest—Bécs hajóútvonal 2—2,5 órával fog meghosszabbodni.

Ezzel szemben vizsgáljuk meg a „kiadás" oldalt, pusztán pénzügyi szempontokból, tehát eltekintve a környezeti és a járulékos károktól. A költségek — a magas inflációval számolva — alábecsülve 100 milliárd forintra tehetők, amelyek egy bizonyos hányada konvertibilis formájú. Itt természetesen nemcsak a 7,5 milliárd schillinges kölcsönre gondolok, hanem a közeljövőben kifizetendő közel 40 millió dolláros jugoszláv kotrási díjra. Erről azonban a hivatalos sajtó nem közöl adatokat, így feltételezhető, hogy más hasonló kiadások is felmerültek, illetve felmerülnek.

Ha összevetjük a két oldalt, azt kapjuk, hogy egy *423 MW-os erőmű áll egy 100 milliárdos kiadással szemben.*

Kevés adatom van arra, hogy egy hasonló kapacitású, de más energiahordozóra épülő erőmű mennyibe kerülne. Egy 400 MW-os gázturbinás erőmű építési költségei 6 milliárd forintra tehetők, melyből 2—2,5 milliárd forint devizaforint.

Ennél jóval környezetkímélőbb az atomerőmű. A Paksi Atomerőmű, összes környezetvédelmi beruházásaival együtt a magyar népgazdaság számára — a hivatalos állítások alapján — 100 milliárd forintos terhet jelentett. Azonban itt figyelembe kell venni, hogy az akkori árakat nem sújtotta a mostani magas infláció.

Ha összehasonlítjuk a vízierőmű és az atomerőmű technikai paramétereit, szembeszökő aránytalanságokat tapasztalhatunk. A költségekben a szorzó 1,3—1,4 a Paksi Atomerőmű javára, míg ugyanez a szám a kapacitásnál 4,16 (a Paksi Atomerőmű kapacitása 1760 MW).

Rev István és Szabó Kálmán is elmondta véleményét a Duna-konferencián

Az erőmű gazdaságtalanságának kérdése után szeretnék hozzászólni a vita egy másik részéhez.

A Vásárhelyi Pál Társaság augusztus 30-i nyílt vitájában *Lányi András* filmrendező *a „vízügyiek üldözési mániájáról" beszélt,* de a szeptember 1-jei Népszabadságban *Szekeres László* is hasonló gondolatot fejtett ki. Nagyon jól érzékelik ezt az állapotot, de itt egy fontos megállapítást kell tenni. A vízügyieket senki sem bántja személyesen, sőt mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy *a tudásukhoz mérten a legoptimálisabban építenék meg a vízlépcsőrendszert. Támadási felületet egyedül a szűk technokrata nézet képvisel.* Bátran állíthatom, hogy még a tervezők sincsenek tisztában művük következményeivel, mivel oly szerteágazó és bonyolult, hogy a későbbi hatásokat egy hosszadalmas tudományos vita tudná érdemben feltárni, de ezalatt az építkezésnek — az előbbi logikából következően — szünetelnie kellene.

Folytatván a gondolatmenetet, felmerül az állampolgári felelősség kérdése. A világtörténelem már számtalanszor bebizonyította a szűk csoportok által jónak tartott elképzelésekről, hogy kivitelezhetetlenek, vagy sok esetben a megvalósítás után hihetetlen nagyságú károkat okoztak. A vízlépcsők témakörénél maradva. *A Szovjetunióban és az USA-ban számos vízlépcső okozott oly nagy méretű természeti károkat, hogy az SZKP XXVII. kongresszusán három építés alattit állítottak le.*

Ilyen nagy horderejű döntésekbe tehát a legszélesebb nyilvánosságot kell bevonni, akár népszavazás útján is. Ez azonban már megköveteli a jól tájékozott, érdeklődő és felelősen dönteni képes állampolgárok létét a jól tájékoztató, a nyílt párbeszédre hajlamos államhatalommal együtt.

Ágai György

Izraeli kapcsolat

Több egyetemet is meglátogatott július végi izraeli útja során *Csáki Csaba.* Egyetemünk rektora felkeresett számos helyi mezőgazdasági szövetkezetet és sok kérdéssel kísért előadást tartott a magyar mezőgazdasági politika és agrárfejlődés témaköréről.

Az egyetemközi kapcsolatokat illetően a legegyértelműbb együttműködési szándék a tel-avivi egyetem és a *Bar-Ilan Egyetemen* fogalmazódott meg. Mindkét intézmény közgazdasági és vezetési, szervezési, valamint társadalomtudománnyal foglalkozó oktatói szívesen együttműködnének egyetemünkkel. Megállapodás született arról, hogy a kapcsolatok bővítése céljából rövid látogatást tesz nálunk *Ephraim Yuchtman-Yaart,* a tel-avivi egyetem dékánja, valamint *Arya L. Hillman* és *Adi Schnytzer* professzorok a Bar-Ilan Egyetemről. A rendkívül modern, kiválóan felkészült oktatókkal rendelkező izraeli felsőoktatás viszonylag kis ráfordításokkal elérhető komoly tapasztalatszerzési alkalmat kínál számunkra, amellyel feltétlenül élnünk kell — írja a rektor útibeszámolója.

Csáki Csaba másik külföldi útján, *Argentinában,* a Buenos Aires-i Belgrano egyetemmel való együttműködés lehetőségeiről is tárgyalt.

Külföldi szakmai szemináriumok

Kiutazási feltételek

Az AIESEC gazdag hagyományokon alapuló szolgáltatásainak egyike, hogy szakmailag értékes külföldi szemináriumokra juttat ki közgazdászhallgatókat. Sokak számára talán ismerős ez a lehetőség. Tanulmányaikat egyetemünkön az idén kezdő elsősök viszont nem ismerhetik ezt a szolgáltatást, tájékoztatásunk részben nekik szól. A cikk megjelenését aktuálissá teszi ezenkívül, hogy szeptembertől módosultak a kiutazások bizonyos feltételei. A változások azt célozzák, hogy az AIESEC nehezedő gazdálkodási feltételei ellenére se kelljen csökkenteni a részvételek számát.

Most lássuk a kiutazási feltételeket:

1. szakmai felkészültség, rátermettség,

2. megfelelő tudásszint abból a nyelvből, amelyen a szemináriumi előadások zajlanak,

3. visszaérkezés után írásbeli és szóbeli értékelés, összefoglaló a kint tanultakról, tapasztaltakról.

A szakmai felkészültséget írásbeli dolgozat alapján döntjük el. Minden esetben aktuális, a szeminárium témájához kapcsolódó feladatot adunk kidolgozásra. A dolgozatok elbírálását szakemberek, általában a tanszékek általunk felkért munkatársai végzik.

A dolgozatok értékelése után kerül sor a nyelvi meghallgatásra. Ez a beszélgetés arra szolgál, hogy eldöntsük, a jelentkező képes lesz-e megérteni a szemináriumi előadásokat az adott nyelven.

A kétszempontú kiválasztás eredménye alapján a legjobban szereplők utazhatnak el a szemináriumra. A résztvevők száma a rendezőktől függ, alkalmanként ők állapítják meg, hány egyetemistát látnak vendégül rendezvényükön.

Az AIESEC egyetemünkön működő helyi bizottsága azon túl, hogy felkutatja az érdekes szemináriumokat, lebonyolítja a kiválasztást, anyagilag is támogatja a kiutazókat. Ennek célja, hogy a kiutazás előfeltétele ne a vagyoni helyzet, hanem a szakmai rátermettség legyen. Kiutazáskor az útiköltségből kétezer forintot + a kétezer forint feletti összeg 40%-át a diák állja, a többit (vagyis a kétezer forint feletti rész 60%-át) az AIESEC helyi bizottsága fedezi. Ez a szabályozás az Európán belüli szakmai szemináriumokra vonatkozik, esetleges távolabbi célpontok esetén a támogatás mértékéről alkalmanként döntünk mindenkor anyagi lehetőségeink figyelembevételével.

Ezek után nem maradt más dolgom, mint hogy mindenkit biztassak, vegye igénybe ezt a lehetőséget. Mindazok, akik részt vettek már ilyen rendezvényen, tanúsíthatják, nagyon sok értékes tapasztalattal és barátfal lettek gazdagabbak. Az aktuális szemináriumokról tájékozódni a földszinten elhelyezett AIESEC-hirdetőtáblákról, a Közgazdász számaiból és az AIESEC-irodában (az I. em. 189. Telefon: 174-530) lehet.

Érdeklődőkre várva:
Barta Csaba
szakmai szemináriumi felelős

FIDESZ az egyetemen?

„... A FIDESZ tagjai szerint alapvető érték a demokrácia. ... Ahol a nézetek és vélemények különbözősége, ezek kifejezése és megvalósítása mindaddig nem ütközhet akadályba, amíg az az emberi jogokat nem sérti ..." (Részlet a programtervezet bevezetőjéből.)

Both Vilmost, a FIDESZ egyik szóvivőjét kérdeztem a szervezet egyetemünkön kifejtett tevékenységéről, programjáról, a többi társadalmi szervezettel való kapcsolatukról.

— A Fiatal Közgazdász FIDESZ-csoportja tavasz óta létezik, függetlenül az egyetemi viszonyoktól. Jelenleg 60-70 közgázos hallgató tagunk van. Mi szeretnénk elérni, hogy it. az egyetemen hivatalosan is működhessünk, rendezvényeket tarthassunk, ahhoz termet kapjunk. Hogy ez sikerül-e, az politikai kérdés is, én úgy látom, egyre komolyabban vesznek minket, erre utal az is, hogy a FIDESZ képviselőivel Pozsgay Imre is tárgyalt már.

— Elkészült-e a programotok? Mennyire koherensek benne az egyes részek, mert úgy hallottam, különböző csoportok írták a fejezeteket?

— A programtervezetünk elkészült, az október 1—2-ára összehívott kongresszuson fogjuk megvitatni, addig írásban is lehet észrevételeket tenni. Minden tagunk megkapta a tervezetet, most fogjuk postázni a Szervezeti és Működési Szabályzatot 2 változatban, ami legalább olyan fontos, hiszen ennek elfogadásával a kongresszus után hivatalosan is működhetünk mint társadalmi szervezet. Hangsúlyozom, jogilag eddig is megkérdőjelezhetetlen a szervezet, csak a politikai elfogadottságot nehezebb megszerezni.

Ami a programtervezet egyes fejezeteit illeti, azt valóban különböző eszmei irányzatokhoz tartozó csoportok készítették — és én egyben előnynek is tartom ezt, mert így mindenki vitára, közös gondolkodásra, más nézetek végiggondolására serkenthető. A Fiatal Közgazdászok csoportja természetesen a programtervezet gazdasági részét készítette, a különböző fejezetek összegyúrását, egyeztetését, szövegezését, egy 15-20 fős bizottság végezte rendkívül kemény munkával.

— Milyen a kapcsolatotok más társadalmi szervezetekkel? KISZ-, párttag lehet-e a FIDESZ tagja?

— Nyitottak és tárgyalókészek vagyunk, minden más társadalmi szervezettel akár közös akcióba is foghatunk, mint ahogy eddig is voltak közös megmozdulásaink. Hangsúlyozom, függetlenségünket, megtartjuk elvi alapon, tehát nem vagyunk például az MDF része stb. Tagjainkkal a be nem töltött 35 éves koron kívül az a kikötésünk, hogy más ifjúsági politikai szervezetnek nem lehet nek a tagjai. Tehát a TDDSZ-nek, a pártnak, vagy az MDF-nek is tagja lehet, aki belép a FIDESZ-be, csak KISZ-nek nem, mert az ifjúsági politikai szervezet. Itt nem a KISZ szel szembeni diszkriminációról van szó, mert ha lenne más ifjúsági politikai szervezet a KISZ-en kívül, annak tagjai sem léphetnének be a FIDESZ-be. A kongresszuson ezt a kérdést is meg fogjuk vitatni.

— Hány tagja van összesen a FIDESZ-nek?

— Most körülbelül 1500-an vagyunk, a kongresszus után biztosan többen leszünk. Hiszen lesz elfogadott program, amihez csatlakozhatnak a fiatalok.

B. J.

Október elejétől

Kurzusok elsősöknek

A tavalyi évhez hasonlóan a Rajk és Széchenyi Szakkollégiumok az idén is meghirdetik elsős kurzusaikat. A nyitóelőadást Ódor László, a német tanszék munkatársa tartja Az egyetem feladatáról címmel. Az előadás helye Makarenkó utca 20., ideje október 3., este 7 óra.

A kurzusokat egy vagy két felsőbbéves szakkollégista vezeti saját tematika alapján. Ezekről mindegyikőtök részletes ismertetőt kap. A kurzusokra a nyitóelőadás után lehet jelentkezni.

Szeretettel várunk mindenkit!

Rajk—Széchenyi

Jelentés az alagútból

Antal, Csillag, Tardos

Ezzel a címmel szervez a Rajk László Szakkollégium előadást 1988. szeptember 22-én, csütörtökön az egyetem 1-es előadójában. A jelentést gazdaságunk helyzetéről a Pénzügykutató Rt. készítette, s júniusban adták ki. Ez a 42 oldalas, rendkívül tömör, tényszerű, adatokkal alátámasztott írás a Fordulat és reform folytatásának is tekinthető. Meghívott előadóink *Tardos Márton*, az Rt. igazgatója, *Csillag István*, az Rt. munkatársa, *Antal László*, a kormány tervgazdasági bizottságának tagja. A várható témák: maga a jelentés, a párt KB által tárgyalt A és B variáns, illetve, jelenlegi állapota, a tulajdonreform stb. Néhány idézet előzetesként a jelentésből: „Mi várható? 1988 — az esetleges szélsőséges — változások évének ígérkezik. Az újratermeléshez szükséges források beszűkülése, a belföldi kereslet visszaesése, a rubel- és nem rubelrelációjú értékesítési nehézségek miatt erős a valószínűsége, hogy az 1984 óta tartó stagnálás az év végéig fokozatosan a termelés visszaesésébe torkollik, inflációval párosuló hiányok lépnek fel az élénkülő központi beavatkozás következtében." „A vállalati várakozások, valamint a későbbiekben bemutatandó hosszú távú folyamatok e romló tendenciák felgyorsulását vetítik előre. Már a kibontakozó kedvezőtlen tendenciák lassítása is a nemzetközi pénzügyi intézményekkel folytatott tárgyalásokon beígért radikális és fordulatszerű intézményi és gazdaságpolitikai változások bevezetését, liberalizálását, és a vállalati tőkeszerkezet átépítésének erőteljes, nagyfokú ösztönzését teszi szükségessé." „Az a gazdaságpolitikai döntési rendszer, amelyik a számításba vett érdekcsoportok megnyugtatására törekszik, egyre inkább látszatvilágot szabályoz." „A háborús pszichózisban kialakult anyagbiztosítási, autarkiás szerkezetben gazdaságunk a hatvanas években kényszerűen nyitottá vált (csak importból volt beszerezhető a nem fejlesztett alkatrész, féltermék és a kialakult anyagi ágak tartós növeléséhez szükséges nyersanyag és energia), de ez a nyitottság nem a világgazdaságba való szerves beépülés nyitottsága, hanem a hiányok pótlásának és a fölöslegeken való túladásnak a súlyosodó kényszere." „A külső egyensúly helyreállítására tett évtizedes erőfeszítések, az 1950-es évek iparszerkezetének átalakítását célzó programok ellenére az anyagi folyamatok a hibás körök elmélyülését mutatják." „Gazdaságunk, ezen belül elsősorban iparunk termelésének visszaesése elkerülhetetlen." „Kilátások és változások. Az a gazdaságpolitika, amelyik a vállalatrendszer egészének biztonságát és a piaci láncok kiterjedése helyett (az évtizedes meghatározottságú) naturális logikájú beruházási módot szolgálta, csődbe jutott. A rossz szerkezetű növekedés a végletekig lebontotta iparunk hatékonyságát." „Úgy kell piacot teremteni, hogy közben nem lehet a hitelállomány számottevő bővülésére számítani. Tovább nehezedik a feladat azzal is, hogy a piacfejlesztés terheit nem lehet kizárólag a fogyasztókra hárítani. Nem marad tehát más lehetőség, mint a költségvetési kiadások erőteljes visszafogása, ami egyúttal a konzerválódott szerkezetet tápláló források elapadásával jár." „Tulajdonreform. A tervezett társasági törvény lényege nem az, hogy a fejlett piacgazdaságok szervezeti intézményeit (az rt-t és a kft-t) visszahelyezi gazdaságunkba — bár ez sem lebecsülendő —, hanem hogy a vagyonnal való gazdálkodást a középpontba helyezi. Ezért a tulajdoni reform tartalma a vállalatok, mint a társadalmi tőke megtestesítői feletti tőketulajdonosi ellenőrzés megerősítése, kiépítése. Ezért a fő kérdés nem új társaságok létrejötte, hanem a meglévő vállalatok tőkével való gazdálkodása fölötti társadalmi-társasági ellenőrzés kiépítése, az átalakulás."

Rajk László Szakkollégium

A fölös társadalmi hős csapdája

Azon a vasárnap estén a Hair ment a tévében. A metró mozgólépcső tetején egy, a tízes évei vége felé járó ifjú állt. Hosszú haja bőrdzsekis válláig ért, kezében gondosan becsomagolt gitárt tartott. Már csak itt fent eszmélt rá, hogy rossz helyen szállt le, és hogy az állomásépületet ne kelljen körbejárnia, a combmagasságban húzódó, vasag kötélen való átszökkenést választotta.

Azonban amint fél lábbal már átszökken, fél lábbal még az innenső oldalon áll, egy meglehetősen molett úriember állja el az útját. Az illető egész fellépéséből a magabiztosság árad, amely küldetésének tudatos vállalásából fakad: ő az a társadalmi hős, aki eleddig — különösen a metró utazóközönségéből — hiányzó társadalmi hős, aki a renitens ifjúság társadalomra veszélyes, a jól bevált korlátokat áttörő magatartásával végre szembeszáll.

Ezt a magabiztosságot egyébként a jókora hangerő- és súlyfölény is biztosítja. Míg ugyanis hasizomból feszülő pocakjával az ifjút a kötélnek szorítja, az egész metróépületet betöltő bömböléssel vonja le egy kissé egyszerűsítő és általánosító következtetéseit a tinédzser életmódjára, barátaira és családtagjaira vonatkozóan. A másik oldalon közönyösen áramlik ki a tömeg a megszeppent fiú háta mögött, akit a hőstenorunk által elemzett problémák és a hátának feszülő kötelek húsbavágóan érintenek.

Szerencsére az artikulátlan üvöltés még a metróügyeletest is felébreszti, aki rövid habozás után elrendezi az ügyet: a legényt körbetereli, míg a rend önkéntes őrét letessékeli a mozgólépcsőn. Hősünk megbántott társadalmi igazságérzetéből még futja, hogy a metróügyeletest is legorombítsa, majd eltűnik a mélyben.

Valószínűleg a Hair második felére siet haza elérzékenyülni.

F. G.

Díszünnepségre és reformülésszakra készülünk

Egyetemünk idén ünnepli fennállásának 40. évfordulóját. Ebből az alkalomból díszünnepélyt és tudományos ülésszakot szerveznek az egyetemen, ennek részleteiről adott tájékoztatást *Bora Gyula* tudományos rektorhelyettes.

— A magyar közgazdasági felsőoktatás 130 éves kezdete és az egyetem önállóvá válásának 40. évfordulója alkalmából november 16—18. között emlékünnepséget és tudományos ülésszakot tartunk. A díszünnepélyen *Nyers Rezső* a reform 20 évéről, *Csáki Csaba* az egyetem 40 évéről emlékezik meg. Ezután *díszdoktorrá avatjuk Bognár József* akadémikust, *Dennis Meadows* közgazdász professzort és *Karl Vak* osztrák bankárt, akik egyúttal díszdoktori előadást is tartanak. A díszünnepélyre meghívjuk a társegyetemek rektorait, valamint a velünk szerződéses kapcsolatban álló külföldi egyetemek, főiskolák vezetőit is.

— *Milyen témákkal foglalkozik a tudományos ülésszak, és milyen az érdeklődés iránta?*

— Négy szekcióban várhatóan *130 előadás lesz* 17—18-án egymással párhuzamosan. Minden szekcióról előzetes téziskötetet jelentetünk meg. A visszajelzések alapján *a legidőszerűbb kérdések kerülnek napirendre*, mint a reform, az új közgazdasági gondolkodásmód stb. Ennek megfelelően nagy az érdeklődés nemcsak egyetemünk oktatói körében, hanem az egyetemünkkel kapcsolatban álló intézetekben is (Világgazdasági Kutató, Közgazdaságtudományi Intézet, Társadalomtudományi Intézet stb.). Hallgatóink aktív részvételét is várjuk.

— *Milyen egyéb programok lesznek még?*

— *Az ENSZ* Munkaügyi Szervezete, az ILO *könyvkiállítást szervez*, a Központi Könyvtár a Zsil utcai épületben 40 év közgazdasági tankönyveit mutatja be, s a főépületben képek, dokumentumok segítségével a magyar közgazdasági felsőoktatás 130 évét ismerhetik meg az érdeklődők.

A tudományos ülésszak programja:

A szervezőbizottság elnöke: Máriás Antal, titkára: Mucsi Barnabás

1. szekció Gazdaságelmélet és gazdaságpolitika

a) alszekció A tulajdon és a piac problémái az elmélet és a gyakorlat mérlegén,

b) alszekció A világgazdaság irányzatai — gazdaságunk és gazdaságpolitikánk alkalmazkodóképessége,

elnök: Szabó Katalin, titkár: Bara Zoltán,

2. szekció A politikai rendszer működése és a társadalmi élet,

elnök: Andorka Rudolf, titkár: Sándor Péter,

3. szekció Mikrogazdaság és vállalat,

elnök: Vági Ferenc, titkár: Kaderják Péter,

4. szekció Quantitatív gazdasági elemzések és információrendszerek,

elnök: Párniczky Gábor, titkár: Forgó Ferenc.

A Nyelvi Intézet tudományos ülésszakát a 40 éves évforduló jegyében júniusban tartotta meg.

Szeretném felhívni a figyelmet egy nem idetartozó lehetőségre. A Dubrovniki Nemzetközi Oktatási Központ 1989. évi tanfolyamainak jegyzéke és a pályázati feltételek megérkeztek, Gulyás Józsefnénél az érdeklődők megtekinthetik.

B. J.

Biztosítási munka — Tudnivalók

Az Állami Biztosítónál, Budapesten egész éves munka '92-ben megszűnik az összes régi lakásbiztosítás, '88. szeptember 1-jétől lehet átkötni a régieket, vagy teljesen újat kötni. A '89. szeptemberig megkötött biztosítások után 10-30 százalék kedvezményt kap a biztosított. A biztosítások formájáról és magáról a munkáról részletes információt az ÁB fog adni szeptember végén.

A megkötött biztosítások éves díja után 7 százalék az ügynöki jutalék + a megkötött biztosítások számától függően céljutalék. A legegyszerűbb megkötött biztosítás utáni jutalék is eléri a 100-150 forintot. A bért az ÁB fizeti ki, ez természetesen személyi jövedelemadó adó esik.

Olyanok jelentkezzenek, akik vállalják a rendszeres teljesítményt, ez heti kb. 20 biztosítás (ez havi 10-12 ezer forint). A munka természetesen teljesen rugalmas időbeosztású.

Jelentkezés a KISZ-bizottságon E. 187 az ÁB-biztosítás — MULTIPLAN jeligére.

Több mint 3 és fél milliós telefonszámla

A számviteli csoport új IBM számítógépet kapott. A 336 ezer forintért vásárolt gép egy 1750-es Robotront váltott fel. Mint *Saláth Róbertnétől* megtudtuk, az új IBM-géphez a Saldó ügyvitelszervezési vállalattól vásárolták a főkönyvi és pénzforgalmi könyvelési programot. A beszerzés éppen jókor történt, mert a régi Robotronnal már nem lehetett volna követni a rovatrendet, számlarendek közelmúltbeli megváltozását. A program eredetije a szegedi JATE számára készült, így különböző módosítások után vált itt alkalmassá, bár további hiányosságok és gondok még mindig vannak vele. Az új IBM *nem tesz fölöslegessé egy dolgozót sem, de a számviteli csoport mind a négy dolgozójának munkáját könnyíti.* Kis asztali gépről van szó, amiben semmilyen titkos adat nincs, ám az adatok védelme biztosított. Illetéktelenek semmiképp sem férhetnek hozzájuk, mert *minden nap végén lemezre „mentik ki" az adatokat*, s azokat biztos helyen tárolják, napközben pedig sosincs felügyelet nélkül a gép, ami áramkimaradás esetén sem veszti el a benne tárolt adatokat.

Az IBM-gép sokkal többet tudna, mint amire a program jelenleg alkalmassá teszi. Egyelőre könyvel és nyilvántartja az eszköz- és forrásmozgásokat. Tárolja, összesíti, részleteiben és egészében azonnal hozzáférhetővé teszi az egyetemi kiadásokat és bevételeket, tudja például, melyik kutatási téma hogyan áll anyagilag, vezeti például a tanszéki kutatások számvitelét, megmutatja az egyetemi kiadványok, például a Közgazdász pénzügyi helyzetét. Segítségével megtudható például, hogy június 30-ig az egyetem 18 millió 348 ezer forintot fizetett energiára, s hogy második félévre még 16 millió 059 ezer forint fedezet van, hogy például az 1988-ra tervezett 8 millió 95 ezer forintból az első félévben 3 millió 634 ezret telefonáltunk el, vagy, hogy az idén külföldi kiküldetésre az első félévben 809 ezret költöttünk.

A közeljövőben a bér- és munkaügyi nyilvántartást szeretnék számítógépre bízni, s további gép- és programfejlesztést is terveznek.

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093

Telefon: 174-548

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató

88—5991. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

Gyertek szurkolni!

A női kosárlabdacsapat szeptember 24-én, 11 órakor a Tatabánya ellen, október 1-jén a Kandó csapata ellen játszik „itthon".

Szeptember második hétvégéjén Székesfehérváron szerepeltek a kosaras lányok egy négyes tornán. A résztvevők a Közgáz, a Székesfehérvári Építők, a Szeged és egy pozsonyi csapat voltak. Csapatunk a harmadik helyet szerezte meg. Külön öröm, hogy a mezőny legjobb irányítójának *Gallai Erikát* választották meg.

Szeptember elején rendezett nemzetközi női kosárlabdatorna eredményei: 1. OSC, 2. Ganz-MÁVAG (ők a nyugatnémet csapat helyett vettek részt a tornán), 3. Közgáz, 4. TF, 5. Katowice, 6. Salzburg. Bár csapatunk egy kivételével minden meccsét megnyerte, ez csak a harmadik helyhez volt elegendő. A salzburgiak ellen játék nélkül kapta a csapat a két pontot, ugyanis késve jelentek meg a mérkőzésen. Csapatunk eredményei: Ganz-MÁVAG—Közgáz 55:78, Közgáz—Katowice 84:58, TF—Közgáz 53:80, Közgáz—OSC 52:77. Szavazatok alapján a torna „legszimpatikusabb" játékosa *Makai Ági* lett.

B. E.

KDC-program

A Közgáz Diákcentrum szeptember 23-i műsora: 19.30—02.00-ig: Skorpió koncert Tátrai Tiborral! (A műsorfüzetben kiadottól eltérően Zorán egy későbbi időpontban lesz a KDC vendége.) Vendég: Markos György estje; Film: Téli gyilkosság, amerikai krimi, Hi-Fi-sztereó videovetítőn: Pink Floyd: The Wall.

Állandó programok: Disco, Teaház, Casino, Egérderby, Fagyizó, Dj: Szeles Tibor. Műsorelőzetes: szeptember 30-án HOBO BLUES BAND.

Pályázati felhívások!

Pénz szakmai munkára

Az egyetem öntevékeny hallgatói szakmai munkájának összefogását, segítését, ösztönzését, képviseletét ellátó önkormányzati testületei, a hallgatói tudományos tanács (HTT) ez úton pályázatot hirdet.

A pályázaton részt vehetnek az egyetem szakmai, tudományos tevékenységet (is) végző öntevékeny hallgatói szervezetei, csoportjai, illetve bárki, aki ilyen tevékenységet kíván folytatni. Az 1989 január 31-ig terjedő időszakban az ilyen irányú hagyományos munkákon kívül az új ötleteket, kezdeményezéseket megkülönböztetett figyelemmel várjuk.

A pályázat anyagi fedezetét a Köz-gazda Alapítvány által együttműködési szerződések útján megszerzett vállalati, intézményi támogatások biztosítják.

A pályázati kéréseknek tartalmazniuk kell a tervezett tevékenység leírását, részletes költségvetését. A jelen pályázat útján elnyert pénzek felhasználásáról tételesen el kell számolni 1989. február 10-ig. Amennyiben valamely érintett csoport a megjelölt határidőig nem tud vagy nem teljes mértékben tud elszámolni, úgy az el nem számolt pénzek visszaszállnak a HTT-re, a következő évre automatikusan át nem vihetőek, azokat újra meg kell pályázni.

A pályázati kérések beadási határideje és helye: 1988. szeptember 30. péntek, a Hallgatói Tudományos Tanács irodája (jelenleg: I. emelet 156). Az elbírálást a pályázók részvételével a HTT október közepéig végzi el.

Hallgatói Tudományos Tanács

A szakszervezeti bizottság kezdeményezésére az egyetem fennállásának 40. évfordulója alkalmából az egyetem vezetése, a szakszervezeti bizottság, a közművelődési bizottság, a KISZ-bizottság és a HT pályázatot hirdet. A pályázaton az egyetem valamennyi hallgatója, oktatója és egyéb dolgozója részt vehet. Pályázni az alábbi kategóriákban lehet: 1. Vers. 2. Próza (szociográfia, humor is) 3. Képzőművészet, karikatúra 4. Fotó 5. Film, video. A pályázat jeligés. A pályázaton máshol még díjat nem nyert alkotásokkal lehet részt venni. A pályaműveket 1988. október 20-ig lehet beadni a közművelődési titkárságon (Főépületület I. emelet 154. szoba). Kategóriánként 2-2000 forintos első díjat, 1-1000 forintos második díjat és 5-500 forintos harmadik díjat osztunk ki, valamint a további sikeres pályázók könyvutalványt kapnak. Az szb és a KISZ-bizottság további különdíjakat ad ki.

A színvonalas irodalmi alkotásokat az őszi Közgazdász-különszámban szeretnénk bemutatni, a képzőművészeti és fotóalkotásokból kiállítást, a filmekből bemutatót rendezünk. A legjobbak pénzjutalomban részesülnek, valamint felkérjük őket a pályázatra beérkezett nívós irodalmi alkotások előadására a 40. évforduló tiszteletére rendezendő ünnepi műsor keretében.

A pályázat nyertesei is itt vehetik át nyilvánosan díjaikat.

az MKKE Közművelődési Bizottsága

Megjelent a Felsőoktatási Fejlesztési Alap pályázati felhívása. A Minisztertanács által 1988-ban létrehozott alap komplex oktatásfejlesztési célkitűzések és működési feltételek támogatására szerveződött. Pályázni lehet oktatóinknak a fent megjelölt célkitűzésekre. A pályázati felhívás megtekinthető Vadász István rektori titkárnál. A pályázatok beadási határideje október 30-a.

Felsőoktatási közművelődési támogatás

A Művelődési Minisztérium Egyetemi és Főiskolai Közművelődési Bizottsága pályázatot ír ki az 1988/89-es tanév felsőoktatási közművelődési munkája támogatására.

Pályázhatnak a felsőoktatás területén közművelődési munkát végző intézmények, hallgatói közösségek és hallgatók.

A pályázat célja, hogy enyhítsen a felsőoktatási közművelődés anyagi gondjain és lehetőséget adjon új, értékes — de a jelenlegi szervezeti felépítésben nehezen finanszírozható — közművelődési formák létrejöttére.

A pályázatok nyertesei egyszeri támogatást kapnak, melyet az 1988/89-es tanévben kell felhasználni. A pályázatokban az igényelt összeget fel kell tüntetni. A pályázat díjazására 2 000 000 Ft áll rendelkezésre. Ebből 400 000 az újonnan alakuló kisközösségek, öntevékeny hallgatói szerveződések támogatására, 1 millió 600 ezer Ft pedig a már hagyományokkal rendelkező, a felsőoktatási intézmény képzési profiljáttól eltérő közművelődési formák (pl. klubok, körök, stúdiók, együttesek stb.) további tevékenységének támogatására szolgál.

A pályázatokat az intézményi Közművelődési Bizottsághoz kell benyújtani. Az intézményi Közművelődési Bizottságok valamennyi pályázatot rangsorolás nélkül, 1988. október 10-ig továbbítják az Egyetemi és Főiskolai Közművelődési Bizottságnak. Az a pályázat, amely az intézményi Közművelődési Bizottság megkerülésével érkezik, a pályázatból önmagát kizárja.

Az Egyetemi és Főiskolai Közművelődési Bizottság 1988. november 10-ig dönt a pályázatok sorsáról, s a pályázaton nyert összeget — intézményi támogatásként — a felsőoktatási intézménynek utalja át.

A támogatás felhasználásáról az intézménynek 1989. október 15-ig kell az írásos beszámolót az Egyetemi és Főiskolai Főosztály címére eljuttatni.

A beszámoló elmulasztása, illetve a támogatás nem célirányos felhasználása kizáró ok lehett a következő pályázat elbírálásakor.

A pályázaton nyert támogatásból beruházási jellegű feladatok nem finanszírozhatók.

Budapest, 1988. június 10.

A Művelődési Minisztérium Egyetemi és Főiskolai Közművelődési Bizottsága

Perspektivák, avagy a KGST és az EGK '92 után

— Háromnapos előadás-sorozat a noszvaji kastélyban; — 16, belga, görög, lengyel, francia, szovjet, olasz és magyar előadó a KGST-ről és az EGK-ról, illetve egyetemekről.

Hogy mi ez az egész? AIESEC szeminárium október 17. és 20. között. Részvétel feltételei: — téma iránti érdeklődés; — angol nyelvtudás. Részvételi díj: 200 forint. Jelentkezés és további felvilágosítás az AIESEC-irodában.